№ 183 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייטיג 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

21-טער יאָהרגאַנג | 6 Sierpnia 1928 r. | מאָנטאָג כ׳ מנחם אב תרפ״ח

קובאַלא און אירזיקאַווסקי געראַטעוועט

א דייטשע שיף האָט זיי אַרויסגעראַטעוועט פון די כוואַליעס

די העלדישע פליהער געפונען זיך איצט אין פּאָרטוגאַל

וואַרשאַ, (טעלעפאָניש) אַ ראַדיאָ דעפּעשע מעלדעט פון ליסאַבאָן, אַז זונטאָג 4.40 נ. מ. איז דער פּוילישער אַעראָפּלאַן „מאַרשאַל פילסודסקי" פלוצלונג קאַליע געוואָרען און זיך אָנגעהויבען אַראָפּלאָזען אויף דער אויבערפלאַך פון אַטלאַנטישען אָקעאַן. צום גליק איז דער אַעראָפּלאַן בעמערקט געוואָרען פון דער דייטשער שיף „סאַמאַס", וועלכע איז תיכף צוגעשוואומען צום אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע און אַרויפגענומען די צוויי פּוילישע פליהער קובאַלא און אירזשיקאַווסקי אויף דער דעק פון דער שיף. אַזוי־אַרום זענען די העלדישע פליהער ניצול געוואָרען פון טויט.

דער אַעראָפּלאַן „מאַרשאַל פילסודסקי" איז גאַנץ וועניג צושעדיגט געוואָרען. דעם אַעראָפּלאַן איז אויך געלונגען אָפּצוראַטעווען און אַרויפצונעהמען אויף דער שיף.

די קאַטאַסטראָפע איז פאָרגעקומען 300 קילאָמעטער פון ליסאַבאָן ביי אַפּאָרטאָ.

איינער פון די לופט־פליהער, דורכן ראַדיאָ האָט מען נישט געקאָנט גענוי וויסען צו דאָס איז קובאַלא אָדער איר זשיראַווסקי, איז לייכט פאַרוואונדעט געוואָרען. מען האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל פון דער שטאָדט אַפּאָרטאָ. ווי עס שטעלט זיך אַרויס, איז „מאַרשאַל פילסודסקי" שוין געהאַט צוגעפלויגען גאַנץ נאָהנט צו די אַזאָרער אינזלען. דאָרט איז אָבער דאָס וועטער געוואָרען זעהר שלעכט. די פליהער האָבען דעריבער בעשלאָסען צוריק אויסצודרעהען דער מאָטאָר און צוריקפאָהרען אין דער ריכטונג פון אייראָפּאַ. ווען זיי זענען צוגעקומען צו די וואָסערן פון פּאָרטוגאַל איז פאַרגעקומען די קאַטאַסטראָפע.

לופט־רייזע פון דער קליינער אַנטאַנט

הויבט זיך מיטוואָך אָז אין לעמבערג

לעמבערג (א.ו.) מיטוואָך וועלען אויפ׳ן הויגען פלוה־פּלאַץ אָנקומען אַלע אַעראָפּלאַנען פון פּוילען, טשעכאָ־סלאָוואַקיע, יוגאָ־סלאַוויען און רומעניען, וועלכע באַטייליגען זיך אין׳ם גרויסען פלוה פון דער קליינער אַנטאַנט. און לעמבערג וועלען די אַעראָפּלאַנען בע־זאָרגט ווערען מיט בענזין. פון דאָרט וועלען זיי מאַכען דעם פלוה אויף דער לונ־יע פראָנט — בוקאַרעסט — בעלגראַד — פּראָג.

אויפ׳ן פלוה־פּלאַץ וועט פאָרקומען אַ פעערלוכער קבלת־פּנים.

באַהו־קאַטאַסטראָפע הינטער בידגאַשטש

בידגאַשטש (א.ו.) אויף דער באַהן־ליניע וועהראַווא — גדיניע איז אַ דייטשער טראַנזיט־צוג אַרויפגעפאָהרען אויף אַ פּאַסאַזשיר־צוג. די קאַטאַסטרא־פע איז אַ גאַנץ בערטעגדיג. ס׳זענען דאָ מענשלוכע קרבנות. פון נדניע און אַרויסגעפאָהרען אַ רעטונגס־צוג.

מוסאָליני פיהרט אָנ׳אויספאָרשונג וועגען דער „איטאַליאַ" סאַטאַסטראָפע

רוים, 5 אויגוסט (סס.) מוסאָליני איז סספּעציעל נאָכגעקומען קיין רוים, כדי אָנצוהויבען די אויספאָרשונג וועגען דער „איטאַליאַ"־קאַטאַסטראָפע.

בעמיהונגען אויסצוגלייכן דעם קהלה־שטרייט איז בעסאַראַביען

קישינעוו, (י.ט.א.) דאָ איז פאָר־גענומען אַ פּאַראַלעלע זיצונג פון בי־דע צענטראַל־קאָמיטעטען, וואָס זענען אויסגעוועהלט געוואָרען אויף די לעצטע קהלה־קאָנגרעסען, כדי צו געפינען אַ לע־זונג פון קהלה־שטרייט. די פאָרשטעהער פון דעם דעמאָקראַטישען קהלה־קאָנגרעס האָבען פאָרמולירט פאָלגענדע 4 פּעדע־רונגען: 1) וואָהל־רעכט פאַר אַלע, וואָס זענען עלטער פון 21 יאָהר, 2) אַקטיווע רעכט פאַר פרויען, 3) אויסגעשפּעלען דעם ראַביגאַט אין דער זעלבער לאַגע, ווי די איבריגע סעקציעס, 4) אייגענהיי־רען פּראָגרעסיוו בעשטייערונג.

דער רב צירעלסאָן האָט ערקלערט אין נאָמען פון׳ם אָרטאָדאָקסישען קאָנ־גרעס, אַז זיי נעמען אָן דעם 1־טען און 4־טען פּונקט בתנאי, אַז מען זאָל זיך אָמזאָגען פון די איבריגע 2 פּונקטען.

פּויליש־דייטשער האַנדעלס־אָפּמאַך

וועגען פאַר־מלחמה׳דיגע ווערט־פאַפּירען

וואַרשאַ (טעלעפאָניש) עס איז אויג מערגעשריבען געוואָרען אַ פּויליש־דייט־שער אָפּמאַך בנוגע פאַר מלחמה׳דיגע ווערט־פּאַפּירען און פאָלומען פון פערזי־כערונגס־געזעלשאַפטן. דער אָפּמאַך איז זעהר גונסטיג פאַר פּוילען.

ליטווינאָוו ביי דער אַרבייט

מאָסקווע (א.ו.) דער פאָרטרעטער פון פאָלקס־קאָמיסאַר פאַר אויסערלוכע ענינים — ליטווינאָוו, איז צוריקגעקומען קיין מאָסקווע. הענט האָט ער שוין אָנגע־הויבען צו אַרבייטן.

ענדעקעס קלינגען אויף אַריאַרם

צוליב די מאַסאַנען־לאַדשען.

שוין אַ צייט לאַנג וויי די ענדעקישע פּרעסע הערט נישט אויף צו דערצעהלען, אַז אין פּוילען עקזיסטירט אַ גע־היימע בעוועגונג פון פרעמוירער, וואָס האָבען זעהר מאַסאַנען־לאַדשען. ביז אין דער לעצטער צייט האָבען זיי אָבער נישט געהאַט קיין פאַקטען, וואָס זאָלען בעשטעטיגען זעהר חשערות, איצט האָבען זיי ענדליך געפאַקט.

בעת דער לויה פון קונעט מאַלער יערזשי ווינעראַ, האָט דער שריפטשטע־לער אַנדזשעי סטרוג געזאָגט אין זיין הספד, אַז ער געזעגענט דעם פּרעשטאַר־בענעם פרייגד אין נאָמען פון דער גרוי־סער נאַציאָנאַלער לאַדשע, וועלכער ער האָט געדיגט אַלס טרייער ברודער, האָ־בען שאַקי די „גאַזעטע וואַרשאַווסקע" און די אַנדערע ענדעקישע אָרגאַנען אויפגעהויבען אַן אַלאַרם: מאַסאַנען עליך פּוילען. מ׳דאַרף אונטערגעהאַלטן אַנ׳ענערגישע אויספאָרשונג וועגען די צי־לען און אויפגאַבען פון די דאָזיגע לע־זשען. מ׳דאַרף זיי פערפאָלגען, עוקר מן השורש זיין. מיט אַזן וואָרט, די ענדע־קעס האָבען ווידער אַנ׳ענען, אַרום וועל־כען זיי וויל אויפהויבען אַ טומעל, כדי אָפּצוזענדען די אויפמערקזאַמקייט פון זייער יריידה, וועלכער געהט מיט ריזען־שריט.

רויכער נישט קיין פּאַפּיראָסען

אין פאַבריקס־לאָקאַלען, סטאָראַלעס און שייכלערס!

וואָרף נישט אַוועק קיין אויפערלאָשענע פּאַפּיראָסען און זאַפּאַלקעס!

אַ טעלעגראַמע פון וויצע־מיניסטער וויסאַצקי קיין פּאָרטוגאַל.

דער וויצע־אויסערן־מיניסטער, וויסאָצ־קי האָט אַרויסגעשיקט אַ דעפּעשע צום פּוילישען פאַרשטעהער אין ליסאַבאָן, אַז ער זאָל זיך פערגעהמען מיט׳ן גורל פון די צוויי פּוילישע פליהער.

שרעקליכע איבערלעבענישן פון אַ ענגלישן פליהער

איז אַ ברענענדיגען הידראָפּלאַן

לאָנדאָן (סס.) דאָ אַחער און אַנ־געקומען אַ ראַדיאָ־טעלעגראַמע פון קאַ־פּטאָן קורטנעי, און וועלכער אַר שלי־דערט די קאַטאַסטראָפע פון דער שרפה, וואָס האָט אויסגעבראָכען אויף זיין אַע־ראָפּלאַן צווישען די אַזאָרער אינזלען און אַמעריקע.

— דאָס איז געווען — מעלדעט קאַ־פּטאָן קורטנעי — דאָס שרעקלוכסטע אויבערלעבענעש און מיין קאַריערע פון דער לופט־פלוהערע.

מיר זענען געפלויגען אויף אַ הויך פון 500 מעטער. ס׳האָבן גראָד געשטאַנען מיט׳ן מעלאַנוק וועגען מאָטאָר, וואָס האָט געקלאַפּט, ווי אַ זעגער און פלוג־לינג האָבען מיר בעמערקט, אַז אַ צו־לונגער איז צוגלוחט ווי אַ פּייער. נעטע־צטונג האָבען מיר מיט שרעק בעמערקט אַרויסזעצען אַ פייער פון׳ם מאָטאָר. און אַ פּאָר מונוט אַרום און דער אונטער־שטער טייל פון אַעראָפּלאַן געשפּאַנען און פלאַמען. מיר האָבען זיך געגומען צו דער רעטונגסקאַצע. אויך האָב זיך תיכף אַראָפּגעלאָזט אויפ׳ן ים, און מע־מענט ווען מיר האָבען זיך אַראָפּגעזעצט אויפ׳ן וואַסער, האָבען מיר נישט גע־האַט קיין שום מאַטעריאַל צו לעשען דאָס פייער.

דער אַעראָפּלאַן האָט נאָך געברענט אַנ׳ערד פון 15 מונוט. מיר האָבען זיך גערוכט אויף אַנ׳אויפרעכט, וואָס איז צום גלוק נישט פאַרגעקומען. דערווייל האָבען מיר אָנגעהויבען פונאַנדערצושווימען פון־קען־דעפעשען נאָך הולף און פערמע־מערטע האָבען מיר מיט רעזונגאַציע גע־וואַרט אויף עפּעס אַ נס.

און ענדליך און מאַקע אַזאַ נס געשעהן אַ שיף און אָנגעקומען און אונז גערע־טעוועט פון טויט.

דאָס איז געווען דער שענסטער מאָ־מענט פון מיין לעבען.

געראַט ווערט...

די פּוילישע לופט־פלוהער זענען גערעטעוועט.

דער בלונדער, האַרטער גורל האָט צום גלוק נישט געוואָלט, אַז די צוויי חע־רושע פליהער קובאַלא און אירזשיקאַווס־סקי זאָלען האָבען דעם זעלבען סוף, טרע־נושען סוף, וואָס זייערע פראַנצויזישע חברים גוגזשעסער און קאַלי.

זיי לעבען און געפונען זיך און פאַר־טוגאַל!

די יונגע פּוילישע לופט־פלוהערס האָט זיך אויצט אַרייגגעשרובען אַ גאָלדען בלעטעל אין דער געשיכטע פון דער אונ־טערנאַציאָנאַלער אוויאַטיק.

און צוזאַמען מיט די העלדישע נעמען פון גוגזשעסער, קאַלי, פּוירד, לונדבערג, לעווין און נאָך אַנדערע העלדען, וואָס האָבן זיך געלאָזט אויף די שטאָלענע פלוג־לען אַבער׳ן אָקעאַן אויסצופרובען אַ נעעם, נעלען און לעבעמען פערקעהר צווי־שען בודעס קאָנטינענטען, אַמעריקע און אַמעריקע. ווען אויך זיין פערצווייפלענט די נעמען פון קובאַלא און אירזשיקאַוו־סקי.

דער פלוה איז, לודער, ניט געלונגען.

דער שטורם, וואָס וועט נאָך אַ לאַנגע צייט בלעבען דער בחזער נחסט פון דער לופט־פלוהערס, האָט זיך זיי געשטעלט און ווען און זיי צוריקגעטרובען צו דע־ברענעם פון אַמעריקע, אָבער דאָס פער־מוגערט נישט דעם העלדענמאָט.

עלטערע און ערפאַרענע לופט־פלוהער האָבען אויך נאָך נישט בעוויזען בעצוי־קומען די שווערנקייטען. קונער און נאָך נישט געלונגען דורכצומאַכען בשלום דעם פלוה פון אַמעריקע קיין אַמעריקע.

ערשט מיט אַ פּאָר טעג נצורוק האָט די אַוויאַטיק זי דאָזיגע פלוגלובען פאַר אַ קרבן דער ערפאָהרענעם ענגלישן ספּאָרט מען און לופט־פלוהער הונגלוף מיט אַנ׳אַרויסטאַקראַטישע דאַטע פון לאַנ־דאָן.

פון קרבנות וועט נאָך צוגעמען די אַוויאַטיק, פון יונגע געזונדע מענלוכע לעבענס וועלען נאָך פּרוהצעטע אַוועק־נעהן פון דער וועלט, אונדער די לופט־וועט זיך בערוהיגען און זיך אַנגעפאַנען אונ׳ם יאָך פון מענשלוכען וויזען. און דער שוואַלער בשר ודם מיט זיינע קונסט לופטע פלוגעל פון אייזען און שטאָל וועט בעהערשען די וואָלקענס פונקט, ווי ער בעהערשט אויצט די יבשה און דעם אָקעאַן.

פון האָבען שוין געמאַכט דעם פּרוב אָבער קומען אין עס נאָך נישט געלונגען אַלע זענען זיי אָבער העלדען. קעמפער פאַר נייע קאָמונוקאַציע־ווענען, פאַר־גנגער פון אַ נייער תקופה, פון אַנ׳עפּאָ־לע „וואו גרענעצען וועלען אָפּגעשאַפט ווערען און די בענרופען „ווייט" און „נאָהענט" וועלען ממושמש ווערען. פון אַנ׳עפּאָלע, וואו דער מענש וועט מאַ־כען זיין מאָרשרוט און דער הויך, ווי דער פויגעל אונטער׳ן הימעל און ווי אַ פויגעל וועט ער זיך פוהלען פרייַ...

קובאַלא און אירזשיקאַווסקי געהערען צו די דאָזיגע פאַר־קעמפער אָבער פון די גלוקליכע, וואָס זענען צוריקגעקומען בשלום און נישט גע׳ניזוק׳ט געוואָרען אונ׳ם וועג.

פּוילען, און צוזאַמען מיט אויך די גאַנצע וועלט וועט זיי מקבל פּנים זיין מיט פרייד.

יב. נע

8־טיבגו!

דאָס

לאָדזער טאָגעבלאַט

מפקומט מען טעגלעך 6 ביז זיבער פריה

אין אַלע בוכהאַנדלונגען פון

„רוך"

(„Ruch")

Dr. med. A. Mazur

ספּעציעל־אַרצט פאַר אויערן, נאָז פון האַלז־קראַנק.

מיט אויך שטום פון שאַרף־מעהלער

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

וויסאָקאַדניאַ 65

אייגענגעג אויך דורך פּיקעריק. 46) טעל. 66-01

נעמט אָן פון 1½—12½ און פון 3—5 נאָכמ.

ליו־ביבליאָטעק

א. נ. א. אייזענשלאַס

פּאָלודניאָווע 11. ליגט אַפּטיק 3 שטעג.

די ביבליאָטעק איז טאָגיג מאָנטאָג און מיטוואָך פון 6—10 אָוונד און שבת פון 10—1 מיטאָג און פון 4—10 אָוונד. אויסשרייבען קאָן מען זיך יעדען טאָג פון 6—10 אָוונד.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער געשעצטען חבר, דעם ראש המשמר ה. בערעסקין

צוליב דעם טויט פון זיין פאָטער

ישעיה׳ ב״ע

אונזער שיפטען בעלמר.

המקום ינחם אותך בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

די פאַנאַטאָוויע־קאָמיסיע

ביי „לינת־הצדק".

Dr. med. Ludwik Rapeport

P. Narutowicza 25 (רויפלעג) Tel. 44-1

ספּעציאַליסט פאַר נערען־, בלאָז־

און האַרן־קראַנקהייטען.

נעמט אָן פון 12—1 פאַרנ. און פון 4—8 אָוונ.

Gimnazjum Męskie

Z prawami Gimnazjum Państwowych

L. Szakina w Łodzi, Piotrkowska 13

די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום איז אָפען יעדען טאָג און דאָנערשטאָג פון 10 ביז 12.

לייכטע ערד-ציטערניש אין ארץ-ישראל

אין ירושלים און אומגעגענד האט זיך נעכטען די ערד געטרייסלט

קיין שום היזקות זענען נישט געמאכט געוואָרען

ירושלים, 5 אויגוסט (יט"א) דאָס מאָל 5 א הינער מיט 41 מינוט אין דער פריה האט מען אין ירושלים און אין דער גאנצער אומגענגער נעפיהלט א לייכטע ערד-ציטערניש. לויט די ידיעות, האט זענען בין איצט ערהאלטען געוואָרען האט די ערד-ציטערניש נישט אנגעמאכט מען שום היזקות.

לארד מעלטשעט באַרגט 6 טויז. פונט צו בויען א שאסעע חיפה—הכרמל.

ירושלים, 5. אויגוסט (יט"א) דאָס איז רעקרעאלטען געוואָרען א מיטעלונג פון לארד מעלטשעט (אלפרעד מאָנד), אז ער איז גרייט צו געבען א הלוואה פון 6 פונט צו בויען א שאסעע פון חיפה ביז צום הר-הכרמל. די הלוואה וועט ער אָבער געבען נאָר מיט דעם בעדינג, אז די ארץ-ישראל רעגירונג, אדער די שטאָט-פערוואַלטונג פון חיפה זאָל נעהמען אויף זיך די פעראנטוואָרטליכקייט פאַר'ן געלד.

מחלוקות איז די יודישע קהלות פון סאוויעט-רוסלאנד.

מאָסקווא. (יטא) דו יודישע קהלה אין אלעוסק, אוקראַאינא, קאָן נישט דורכקומען מיט אנהרע שוחטים פון שעמעל. דער קאַמף צווישען דער קהלה און דו שוחטים און א גאַנץ ערנסטער, און עס און נישטא קוגער אויף וועמען בעדרים זאָלען זיך וועלען פאַר-לאָזען.

ענדליך האָבען בעדע עדרים אַזעגעשטעלט צו שיקען צו שוחטן זעהרע מענות שרינסלוך צום סטאלינער רבי'ן, וואָס וואוינט אונט אין פוילען, כדי ער זאָל ארויס געבען א פסק דין וועגען דעם שטרייט.

גרויסער איטאליענישער קריגס-פארט אין פלאמען

מורא'דיגער אויפריים פון אמוניציע-לאגער

רוים, 5 אויגוסט (פס.) אין דער פערגאנגענער נאכט איז פאָרגעקומען א מורא'דיגע אָקספלאָזיע אין אמוניציע-לאגער, דאָס געפינט זיך אין איטאליענישען קריגס-פארט ספעזיע.

דער גאנצער אמוניציע-לאגער איז געפלויגען אין די לופטען. די פעלגערא-פישע און פעלעפאָנישע פערבינדונג צווישען ספעזיע און די שרומיגע ערטער איז איבערגעריסען געוואָרען. מ'רעכענט, אז בעת דער אָקספלאָזיע זענען אומגעקומען פיעל מענשען. א וועשערדיגע ידיעה גיט איבער, אז גאַנץ ספעזיע שטעהט אין פלאַמען. דאָס פייער פערשפרייט זיך מיט א געוואַלדיגער שנעלקייט און בעדראָהט ערנסט די גאנצע אומגעגענד. אין אלע שטאָדטלעך אַרום ספעזיע הערשט א מורא-דיגע פאניק. די פלאַמען זעהט מען מילען ווייט.

געוויסע ידיעות פעהלען.

סטעפאַו ראַדיטש האַפנונגסלאָז

דער פיהרער פון די כארוואטען האלט ביים שטארבען.

צאָגראַד, 5 אויגוסט (פס.) דער געוועזענער-צושטאנד פון סטעפאַן ראַדיטש פערערגערט זיך כפדר אחוץ די וואונד, וועלכע ער האט בעקומען פון דער קויל אין דער סקופטשינא האָבען זיך צוגעשטעלט נאָך אייניגע קראַנקהייטען.

לויט דער מיינונג פון די הייגער פראָפעסאָרען איז ראַדיטש'ס געזונד-צו-שטאנד כמעט א האַפנונגסלאָזער.

צום קראַנקען ווערט קיינער נישט צוגעלאָזען.

סאוויעטיש-דייטשער האַנדעלס-טראַקטאַט

מאָסקווא (א. ו.) דער פאָלקס-קאָמיסאַריאַט פאַר דער אויסען-פאָליטיק אין די אינסטיטוציעס פון „וויעשטאַרג" מאַכען כלערליך פערלייכטערונגען און חנחות פאַר דייטשלאנד, כדי זאָלי-אַרום צו פערמעסערן די בעציהונגען, וואָס זענען לעצטענס געוואָרען אָנגעשטרענגט צוליב דעם שאַרפען פראָצעס און צוליב דער פאָלעמיק אין דער פרעסע אַרום דעם פראָצעס.

אַזוי זענען שוין געפיהרט געוואָרען די ערשטע געשפּרעכען וועגען א חנחה-דעלס-טראַקטאַט, וועלכער זעהט פאַר פיעל חנחות פאַר דייטשלאנד.

אונטערגעשריבען דריי אפמאכען

צווישען פוילען און דאַנציג

דאַנציג 5 אויגוסט (פס.) געכטען זענען אונטערגעשריבען געוואָרען דורך פוילען'ס גענעראל-קאָמיסאַר אין דאַנציג מיניסטער שטראַסבורגער און היצע-פרע-זידענט פון דאַנציגער סענאַט ה' גרעהל דריי אָפמאַכען, וואָס רעגולירען די בעציהונגען צווישען פוילען און דאַנציג.

דער ערשטער אָפמאַך איז נוגע דעם באַהן-העזען. פון דעם ערשטען געוואָרען בער ה. י. ווערט אנגעפיהרט אין דער פרייי-שטאָדט דאַנציג דער פוילישער באַהן-טאַריף. אין דעם צווייטען אָפמאַך רעדט זיך וועגען באַטען אין הייסערפלאַט.

אין דריטען אָפמאַך זיהט דאַנציג צוריק איהר פראָטעסט וועגען די פוילישע קרינג-שיפען, וואָס געפינען זיך אין דאַנציגער פערט.

דוד פשעפיורקע געהינגען דעם 2-טען פריץ אויף דער אלימפיאדע

אַמסטערדאַם 5 אויגוסט (פס.) דאָס ערשטע ערט אין שאַך פוריר אויף דער אָלימפיאדע האָט בעקומען דער שאַך-מייסטער עאובע, דאָס צווייטע ערט האָט בעקומען דוד טשעפיורקע פון וואַרשא.

קאַסע איינברוך איז א פראַנצויזישער מיסיע איז וואַרשא.

וואַרשאַ (פעלעפאָניש) נעכטען בין נאַכט האָבען זיך גנבים אַרעינגעקומען אין לאָקאַל פון דער פראַנצויזישער מיסיע פאַר אַרבעטס-פערמיטלונג און אויפ-ברעכענדיג די קאַסע, האָבען זיי אַרויסגענומען חצים אין ווערט פון 10,000 זל.

ארעסטירט הונדערט קאמוניסטען איז פאריז

פאַריז, 5. אויגוסט (פס.) די פאָליצי האָט נעכטען אַרעסטירט הונדערט קאָמוניסטען, וועלכע האָבען אָפגעהאַלטען א געהיימע פערזאַמלונג. צווישען די אַרעסטירטע געפינען זיך אויך א גאַנץ. דעפוטאַט. בעת'ן אַרעסט איז פאָרגעקומען א בלוטיגער צוזאַמענשטויס צווישען די קאָמוניסטען און דער פאָליצי.

אונזער

מענדעלי-פרעמיע

צוליב דער גרויסער נאָטפראַגע אויף אונזער מענדעלי פרעמיע, האָבען פערטהאַלט עקזעמפלאַרען און מיר האָבען געבויט אין פערלאַג פערגרעסערן אונזער בעשטעלונג. מיר האָבען ווידער פרהאַלטען א פרישען טראַנספּאָרט פון די מענדעלי-ביכער און אַלע אונזערע אָבאָנענטען און לעזער, וואָס האָבען ביז-איצט דער דערמאָנטער סדר, קענען זי איצט קריגען אויף די פריהערדיגע בעדינגונגען.

דער פערלאַג „לאַדזער טאַגעבלאַט"

ווען איהר געהט אריבער די גאַס, מוסט מיט אפענע אויגען: איהר סענט בלייבען אַן אייביגער מאַלימע, אדער גאָר געפינען דעם מוים. היט זיך, מען זאָל אייך נישט איבערפאהרען.

א יודישער פרוכט-פעדלער אין באסטאו פער'משפט אויפ'ן עלעקטרישען שטוהל

די שוואכע שולד-בעווייזען ביים פער'משפט'ן — דער גרויזאמער גובערנאטאר פולער וואַרפט אפ אלע אפעלאציעס אויו בימעס. — דער לעצטער ברוף צו דער יודישער יוגענד.

באַסטאָן. (יטא) דאָס איז אומגע-פראַגט געוואָרען אויפ'ן עלעקטרישען שטוהל דער 25-יעהריגער יודישער פרוכט בעדלער נתן דעסיאטנוק.

נתן דעסיאטנוק, 25 יאָהר אלט איז געווען דער ערשטער יודישער יונגערמאַן אין מאַסאַטשוזעטס, וואָס איז געשטאָר-בען אויפ'ן עלעקטרישען שטוהל. דע-סיאטנוק איז פערורטהיילט געוואָרען פאַר מוטהעלפען אומברענגען זיין קונדר, א מדרעלע פון 5 חדשים, וועלכע מען האָט געפונען א דערפרוירענע אין מעך.

דעסיאטנוק האָט די נאַנצע צייט גע-שענה'ט, אז ער איז אומשולדיג. ער האָט געזאָגט, אז ער האָט אויבערגעגעבען דאָס קונדר צו א יונגעמאַן סיט דעם גע-מען הערן בעלקון, וועלכער האָט געזאָלט אויפעפוהרען דאָס קונדר אין א קונדער-העם קען ניו-יאָרק. בון איצט האָט מען אבער נישט געקאָנט אויפזוהלען דאָס בעלקון'ען.

דעסיאטנוק'ס יונגע פרוי האָט זיך געוועגדעט צום גובערנאַטאָר פולער מיט א הארצענדער וועגדונג צו שענקען דעסיאטקונ'ען דאָס לעבען. מען האָט אויך אָנגעוויזען, אז דאָס גערולט האָט געפונען דעסיאטנוק'ען שולדיג נאָר אלס מוטהעלפער אין מאָרד און קען דורעק-מע בעווייזען זענען געגען אוהם נישטא.

א דעלעגאַציע פון 7 בעקאַנטע רבנים און 4 אָנגעזעהענע פערזענלעכקייטען האָבען אונטערוועגנרט בעים גובערנא-טאָר לטובת דעם פער'משפט'ען, אָבער דער גרויזאַמער גובערנאַטאָר האָט, פונקט ווי בעת דעם אורטייל אויף סאקא און וואַנזעטי, אויך דאָס מאָל אָפגע-וואָרפען אלע בעטען און ווענדונגען וועגען בעגנאָדיגונגען דעסיאטנוק'ען און אומ-בייטען די טויט שטראָף אויף לעבענס-לענגלוכער תפיסה, אדער לאָטש אפלע-גען די עקזעקוציע בון וואַנען מען וועט צושטעלען נייע בעווייזען פון דעסיאט-נוק'ס אונשולד.

האַרצרייסענדע דראַמאַטישע סצענעס האָבען זיך אָפגעשפּילט און פויסען-הויז פון דער תפיסה, ווען דער פעראורטייל-טער האָט זיך צום לעצטען מאָל געזע-גענט מיט זיין פרוי, עלטערן און זיין 4-חדשים'דיג טעכטערל. נאָכדעם, ווי מען האָט דעסיאטנוק'ן געגעבען דאָס לעצטען מאָלצייט, איז צו אוהם אַרען חרב מאָזעס סודער, דער יודישער נוטס לוכער פון דער תפיסה. ער האָט מיט אוהם געזאָגט ודוי און אנדערע תפילות אויף העברעאיש. הרב סידער האָט פער-בראַכט מיט דעסיאטנוק'ן דו לעצטע פאָר שעה און איז געגאַנגען מיט'ן פער-אורטייל מיט מען האָט אוהם ארייג-געזעצט אויפ'ן עלעקטרישען שטוהל און ער האָט געזאָגט מיט אוהם א קאַפּיטעל תהילים.

דעסיאטנוק איז געווען דער ערשטער יוד, וועלכער איז אומגעקומען אויפ'ן עלעקטרישען שטוהל און שטאָט מא-סאטשוזעטס. דעסיאטנוק האָט פאַר דער עקזעקוציע אָנגעשריבען זיין לעצטען ברוף צו דו „אַמערוקאַנער יודישע יוג-געלעט", וועלכען ער האָט אויבערגעגע-בען הרב סודער. און זיין ברוף פאַרערט דעסיאטנוק אויף די יודישע יוגענד אין אַמעריקא צו האַלטען זיך ביי די יודישע מראַדיציעס און ביי דער יודישער תורה. ער האָט אויבער זיין בעהויפטונג, אז ער איז אונשולדיג און אז ער איז נוט בעגאַנגען דעם פערברעכען, פאַר וועל-כען ער איז פער'משפט געוואָרען צום טויט.

אין ברוף ווערט צוו. אנד. געזאָגט: „אין קלייגער מעות פון מיין זיים האָט מיך ארענגעוואָרפען און אזא מיש מאַש פון צרות. אוד האָב זיך געשעהמט מיט מיין אונגלעגאַל קינד. צוליב דער דאָזי-גער חרפה האָב איך נישט געוואָלט ברעג-גען דאָס קינד אהיים און האָב דאָס בע-סער געוואָלט לאָזען וואוינען אין א פרעמדען הויז. אוד האָב זיך געשעהמט צוליב די רכילות פון מיינע שכנים. איך האָב דערוועגען בעסער געוואָלט אויעק-געבען דאָס קינד אין א יודישער הויס אין ניו יאָרק. דער דאָזיגער פרעמדער האָט דערפרוינקען דאָס קינד און פאַר דעם דאָזיגען מאָרד ווער איך בעשולדיגט און איך מוז צאָהלען די העלסטע שטראָף.

דער דאָזיגער פאַל דאַרף זיין א לעהרע פאַר אונז אלעמען נישט צו בעגעהן קיין קלייגע מעות'ן. און ווען א קלייגער פעהלער אין בעגאַנגען געוואָרען מוזען מיר זיך בעמוהען צו מון אַלץ, וואָס עס איז רעכט פאַר דעם אונשולדיגען קינד, נישט קוקענדיג אויף די רכילות'ן און די חרפה, וואָס קומט ציזאַמען מיט דעם".

די פעראורטייליג און עקזעקוציע פון דעם ערשטען יודישען יונגעלעכ און מאַסאַטשוזעטס האָט געמאַכט א שוע-רען אינדרוק אויף דער יודישער בע-פעלקערונג פון גאַנצען שטאַט.

דער ערשטער תנאי

פון גוטער שטימונג, געזונדע גערוען און שענדיגע רוה איז צו ווייקען די מיט אין לוי וואַסער מיט א צומישונג פון אַזון לעמעלע Sól do nóg Jana

עס ווירקט זעהר גוט אויפ'ן געזונד. אריגינעל נאָר מיט דער שוץ-מערקע „Słoń". צו פערלאַנגען איבעראל.

וועגען דער יודישער ליטעראַטור איז סאוויעט-רוסלאנד

דער בעריהמטער יודישער שריפטע-לער יוסף אָסטשאַ געפינט זיך איצט אין ראַשענבערגאַנד. א פיטאַרבטער פון כארקאָווער „שטערן" האָט מיט אים גע-קלערט צווישען אַנדערן:

— אין אַמעריקא איז דאָ אויף יודיש א ליטעראַטור, ס'זענען דאָ שעפער, ס'מע-לען אָבער לעבען. פוילען האָט א לי-טעראַטור-עולם מיט א גאַנצעלריגער ליבע פאַר'ן יודישען וואָרט. האָט זי אָבער נישט ארגאַניזאַציע, לויט איהר צאָהל לי-טער, שרייבער, האָט זאָלען איהר געבען גאַנץ הערץ, אַזעלכע, וואָס זאָלען קאָנען פיעלעמען און פערכאַפּען דאָס מאַסען-לעזער.

— צי זעט איהר בעקאַנט פיט דער לאַטער מאָדערנעש-יודישער ליטעראַטור? אַפלהאַזן יאָ. לעזער ווערט מיט אַזאַ-ען ראַשענפערגאַנד וועגיג געטון אויף צו פאָלגאַריזירען די מאָדערנעש-יודישע ליטעראַטור. איך וויס, אז איהר פער-מאָגט זאַפטיגע דיכטער און שרייבער; פראָזאַיקער ווי גפתר, גאַדיגער מעקאָ-ווישע, קיפניס; פאָעטען ווי האָפשטיין, קוויטקאָ, מאַרקיש, פעפער, כאַריק. איך וויס אויך, אז פאַר די לעצטע יאָהרען איז אויסגעוואַקסען אַזאַ אַזאַ א גרויסע פלעדזע פון גאַר גוטע שאַלענטען. צום בעדויערען אָבער האָט איך זיי נישט געלעזען, ווייל שטעלט זיך פאַר א קור-יאָז: אַזוינע זשורנאַלען" ווי די „רויטע וועלט" און „שטערן", וואָס איך האָב זיך געדרוקט האָב איך פאַר די אויגען נישט געזעהן. און א חוץ דעם זענען דאָך, ווי איך דערוויס זיך, אַרויס א סך גוט ביכער. עס פון געשעען ווערען א קאָנגאַס, א פערבינדונג, איך האַלט, אז אַנ'אויפשויוס פון די שרייבערישע-קינ-סטלערישע כוחות, א פערזענליכע בע-קאַנטשאַפט צווישען אייערע און אונזע-רע שרייבער, איז בעזונדערס נויטיג איך בין זיכער, אז די יונגע יודישע שרייב-בער אין ראַשען-רוסלאַנד וועלען אין אַמע ריקע האָבען זעהר א חאַרציגען קבלת-פנים.

עס איז דאָך געקומען מאַיאַקאָווסקי קען ניו-יאָרק און עס זענען דאָך איצט אין אויפלאַגד באַבעל און אַנדערע רוסיש סאָוויעטישע שרייבער. פאַרוואָס פאָהרען נישט אַרויס אין אַנדערע לענדער די יונגע יודישע שרייבער פון ראַשען-רוס-לאַנד?

עס איז פאַר אונז אין פוילען און אַמעריקא געווען א פרעדיגע איבעראַ-שונג די אויסגעצייכענטע יודישע גראַ-מאַטיק פון אייער יונגען געלערנטען זאַרעצקי. מיר האָבען שוין יאָהרען-לאַנג געוואַרט אויף אַזאַ אַרבייט. אונז איז בעקאַנט און מיט'ן גרעסטען אינטערעס שפּירען מיר נאָך די זאָהר וויכטיגע אַר-בייט פון אייערע יונגע וויסענשאַפטליכע אינסטיטוציעס, ווי די יודישע קאַטעד-רע בייַ דער קיהער אַקאַדעמיע, מינס-קער „אינוועטקולט" און מאָסקווער ווי-סענשאַפטליכע געזעלשאַפט. די „צטע-שריפטען", דער זשורנאַל „יודישער שפּראַך" — דאָס זענען אַלץ וויכטיגע מאַקטאָרען פון קולטור-אַרבייט.

— יאָ, איך וויל נאָך וויסען, איבער וואָס אַרבייטט איהר איצט.

— איך אַרבייט איבער דעם דריטען טייל פון דער פרילאַגיע „פוילישע וועל-דער". איך וויל געבען דעם אַריינ-גאַנג'ן פוילישען אויפשטאַנד פון 1863, די צייט וואָן אין פוילען הויבט זיך אָן צו ענטוויקלען די אינדוסטריע, עס ענט-שטעהט אַ'אַרבייטער-קלאַס, און אין דעם ראָמען וועלען פיגורירען די אַר-בייטער-פאַרטיען מיט זייער אונטערע-דישען קאַמף בעת'ן צאַריזם.

דער ערשטער פרוכט-פעדלער אין באסטאו פער'משפט אויפ'ן עלעקטרישען שטוהל

די שוואכע שולד-בעווייזען ביים פער'משפט'ן — דער גרויזאמער גובערנאטאר פולער וואַרפט אפ אלע אפעלאציעס אויו בימעס. — דער לעצטער ברוף צו דער יודישער יוגענד.

באַסטאָן. (יטא) דאָ איז אומגע-פראַגט געוואָרען אויפ'ן עלעקטרישען שטוהל דער 25-יעהריגער יודישער פרוכט בעדלער נתן דעסיאטנוק.

נתן דעסיאטנוק, 25 יאָהר אלט איז געווען דער ערשטער יודישער יונגערמאַן אין מאַסאַטשוזעטס, וואָס איז געשטאָר-בען אויפ'ן עלעקטרישען שטוהל. דע-סיאטנוק איז פערורטהיילט געוואָרען פאַר מוטהעלפען אומברענגען זיין קינד, א מדרעלע פון 5 חדשים, וועלכע מען האָט געפונען א דערפרוירענע אין מעך.

דעסיאטנוק האָט די נאַנצע צייט גע-שענה'ט, אז ער איז אונשולדיג. ער האָט געזאָגט, אז ער האָט אויבערגעגעבען דאָס קינד צו א יונגעמאַן סיט דעם גע-מען הערן בעלקון, וועלכער האָט געזאָלט אויפעפוהרען דאָס קינד אין א קינדער-העם קען ניו-יאָרק. בון איצט האָט מען אָבער נישט געקאָנט אויפזוהלען דאָס בעלקון'ען.

דעסיאטנוק'ס יונגע פרוי האָט זיך געוועגדעט צום גובערנאַטאָר פולער מיט א הארצענדער וועגדונג צו שענקען דעסיאטקונ'ען דאָס לעבען. מען האָט אויך אָנגעוויזען, אז דאָס גערולט האָט געפונען דעסיאטנוק'ען שולדיג נאָר אלס מוטהעלפער אין מאָרד און קען דורעק-מע בעווייזען זענען געגען אוהם נישטא.

א דעלעגאַציע פון 7 בעקאַנטע רבנים און 4 אָנגעזעהענע פערזענלעכקייטען האָבען אונטערוועגנרט בעים גובערנא-טאָר לטובת דעם פער'משפט'ען, אָבער דער גרויזאַמער גובערנאַטאָר האָט, פונקט ווי בעת דעם אורטייל אויף סאקא און וואַנזעטי, אויך דאָס מאָל אָפגע-וואָרפען אלע בעטען און ווענדונגען וועגען בעגנאָדיגונגען דעסיאטנוק'ען און אומ-בייטען די טויט שטראָף אויף לעבענס-לענגלוכער תפיסה, אדער לאָטש אפלע-גען די עקזעקוציע בון וואַנען מען וועט צושטעלען נייע בעווייזען פון דעסיאט-נוק'ס אונשולד.

וועגען דער יודישער ליטעראַטור איז סאוויעט-רוסלאנד

דער בעריהמטער יודישער שריפטע-לער יוסף אָסטשאַ געפינט זיך איצט אין ראַשענבערגאַנד. א פיטאַרבטער פון כארקאָווער „שטערן" האָט מיט אים גע-קלערט צווישען אַנדערע:

— אין אַמעריקא איז דאָ אויף יודיש א ליטעראַטור, ס'זענען דאָ שעפער, ס'מע-לען אָבער לעבען. פוילען האָט א לי-טעראַטור-עולם מיט א גאַנצעלריגער ליבע פאַר'ן יודישען וואָרט. האָט זי אָבער נישט ארגאַניזאַציע, לויט איהר צאָהל לי-טעראַטור, שרייבער, האָט זאָלען איהר געבען גאַנץ הערץ, אַזעלכע, וואָס זאָלען קאָנען פיעלעמען און פערכאַפּען דאָס מאַסען-לעזער.

— צי זעט איהר בעקאַנט פיט דער לאַטער מאָדערנעש-יודישער ליטעראַטור? אַפלהאַזן יאָ. לעזער ווערט מיט אַזאַ-ען ראַשענפערגאַנד וועגיג געטון אויף צו פאָלגאַריזירען די מאָדערנעש-יודישע ליטעראַטור. איך וויס, אז איהר פער-מאָגט זאַפטיגע דיכטער און שרייבער; פראָזאַיקער ווי גפתר, גאַדיגער מעקאָ-ווישע, קיפניס; פאָעטען ווי האָפשטיין, קוויטקאָ, מאַרקיש, פעפער, כאַריק. איך וויס אויך, אז פאַר די לעצטע יאָהרען איז אויסגעוואַקסען אַזאַ אַזאַ א גרויסע פלעדזע פון גאַר גוטע שאַלענטען. צום בעדויערען אָבער האָט איך זיי נישט געלעזען, ווייל שטעלט זיך פאַר א קור-יאָז: אַזוינע זשורנאַלען" ווי די „רויטע וועלט" און „שטערן", וואָס איך האָב זיך געדרוקט האָב איך פאַר די אויגען נישט געזעהן. און א חוץ דעם זענען דאָך, ווי איך דערוויס זיך, אַרויס א סך גוט ביכער. עס פון געשעען ווערען א קאָנגאַס, א פערבינדונג, איך האַלט, אז אַנ'אויפשויוס פון די שרייבערישע-קינ-סטלערישע כוחות, א פערזענליכע בע-קאַנטשאַפט צווישען אייערע און אונזע-רע שרייבער, איז בעזונדערס נויטיג איך בין זיכער, אז די יונגע יודישע שרייב-בער אין ראַשען-רוסלאַנד וועלען אין אַמע ריקע האָבען זעהר א חאַרציגען קבלת-פנים.

עס איז דאָך געקומען מאַיאַקאָווסקי קען ניו-יאָרק און עס זענען דאָך איצט אין אויפלאַגד באַבעל און אַנדערע רוסיש סאָוויעטישע שרייבער. פאַרוואָס פאָהרען נישט אַרויס אין אַנדערע לענדער די יונגע יודישע שרייבער פון ראַשען-רוס-לאַנד?

עס איז פאַר אונז אין פוילען און אַמעריקא געווען א פרעדיגע איבעראַ-שונג די אויסגעצייכענטע יודישע גראַ-מאַטיק פון אייער יונגען געלערנטען זאַרעצקי. מיר האָבען שוין יאָהרען-לאַנג געוואַרט אויף אַזאַ אַרבייט. אונז איז בעקאַנט און מיט'ן גרעסטען אינטערעס שפּירען מיר נאָך די זאָהר וויכטיגע אַר-בייט פון אייערע יונגע וויסענשאַפטליכע אינסטיטוציעס, ווי די יודישע קאַטעד-רע בייַ דער קיהער אַקאַדעמיע, מינס-קער „אינוועטקולט" און מאָסקווער ווי-סענשאַפטליכע געזעלשאַפט. די „צטע-שריפטען", דער זשורנאַל „יודישער שפּראַך" — דאָס זענען אַלץ וויכטיגע מאַקטאָרען פון קולטור-אַרבייט.

— יאָ, איך וויל נאָך וויסען, איבער וואָס אַרבייטט איהר איצט.

— איך אַרבייט איבער דעם דריטען טייל פון דער פרילאַגיע „פוילישע וועל-דער". איך וויל געבען דעם אַריינ-גאַנג'ן פוילישען אויפשטאַנד פון 1863, די צייט וואָן אין פוילען הויבט זיך אָן צו ענטוויקלען די אינדוסטריע, עס ענט-שטעהט אַ'אַרבייטער-קלאַס, און אין דעם ראָמען וועלען פיגורירען די אַר-בייטער-פאַרטיען מיט זייער אונטערע-דישען קאַמף בעת'ן צאַריזם.

לאדזער טאגעבלאט

דער דרעדאקטאר: יעסעפ־אן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט אנשטעלט מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. pocst. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

דארף פוילען איצט ווערען א קאלאניאל־מאכט?

די נייעסטע סענסאציע, וואס איז מיט אייגמאל ארויס פון א האלב־אפיציעלער זייט אין דער פרעסע איז די ידיעה, אז פוילען האט געבעטען פראנקרייך צו פועלן, אז אייגע פון די אמאליגע דייטשע קאלאניעס זאלען איבערגעגעבען ווערען צו פוילען אלס מאנדאטאר מאכט (ווי למשל פאלעסטינא צו ענגלאנד) און אז פראנקרייך, אויפגעמעגדיג מיט צופרידענ־הייט פוילענס וועגן דזאל שוין איז דער הערבסט־סעסיע פון פעלקער־בונד פראוווען דעם ענין צו רעאליזירען.

אויב ביי פוילען איז די פראגע פון פוילישע מאנראט־טעריטאריעס צו גאר קאלאניעס, א פראגע פון מליוכה־פרעסטיזש, פון דערהויבען די פוילישע מליוכה צו דער מדרגה פון א גרויס־מאכט אין פולען זין פון ווארט, בעטראכטען מיר יודען די דאזיגע פראגע ניכטער און פון א פראקטישען שטאנדפונקט. קיין שום בעפעלקערונגס־גרופע אין פוילען איז נישט אזוי ווי מיר, יודען, פערענטערעסירט, אז פוילן זאל זיין א גרויסע און שטארקע מליוכה, ווייל אויך קיין שום גרופע האט זיך נישט אזויפיל ווי מיר צו בע־קלאגען אויף דער טרויעריגער לאגע איז אלע שיכטען. מיינער, ווי מיר, האט נישט אזויפיל געליטען אין פערלוירען אין די ערשטע 10 יאהר פון דער בייזער פוילישער עמזיסטענץ. מיט ארויסנאהם פון יחידים, זענען אלע יודישע בערופסקלאסען ארויסגעמאטערט. און דער קאמף וועגען דעם בעשידעוסטען, מיודעסטען דאזיגן האט דאס פוילישע יודעטום געפראכט צו א מצב פון פערצווייפלונג. דאדורך איז אנ'אלגעמיינ בעסערונג פון דער לאגע איז גאנץ פוילען א פראגע פון אונזער צוקונפט און פון דער צומוגפט פון דער גאנצער מליוכה.

איז אזוי ארום דער אינטערעס פון דער פרעפטינונג פון פוילען א רייסע בכשה פון די יודישע מאסען. איז ערשטער רייה מוטט אבער דא איז בעטראכט די עקאנאמישע לאגע איז לאנד. איז פוילען נופא. איז סא־מע אויבען אן דארף דעריבער שפעהן די מליוכה מיט איהרע אומצעהליג־נע פראבלעמען אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט ביי זיך איז דער הייס.

דער מאנדאט — די קאלאניע־פראגע איז אבער מודם כל פון די אין פוילען מאסנבענדע פאסטארען בעטראכט אלס פאליטישער פאקטאר, וואס דארף כלומרשט העלפען דער מליוכה צו א געהעריגען אנזעהן אין דער מליוכה־פאמיליע אויף דער וועלט דאס איז א געוואלדיגער טעות. נישט פערהאן אין א מליוכה קיין פאליטישע פראגע, וואס זאל נישט שטעהן אין א פערהעלטניש מיט די ווירטשאפטליכע אינטערעסען. פאר אלעמען וואלטען מיר, אויב מיר זאלען שוין בעקומען א מאנדאט צי א קאלאניע שטעהן געבליבען פאר מליוכה־געפעהרליכע פראגען. א מאנדאט צי א קאלאניע פאדערט אומצעהליגע און גרויסע אויסגאבען פער אינוועסטיציעס. יעדער, וואס פע־פאלגט די געשיכטע פונם פאלעסטינישען מאנדאט גע־דענקט בלי ספק, אז די ענגלישע געזעלשאפט שטעלט זיך כסדר מיט כח אסענען די אויסגאבען, וואס די ענגלישע מאכט מוז ארייגלעגען אין אלע צווייגען פון דער ארץ־ישראל־אדמיניסטראציע און דערביי דארף מען נישט פערגעסען, אז די פאליטישע בכדייטונג פון ארץ־ישראל פאר ענגלאנד איז א געוואלדיג גרויסע. און דאס פראטעסטירען ענגלענדער, וואס זענען עסאָ־נאמיש אינע פון די שטארקסטע פעלקער אויף דער וועלט, ענטוויסעלט און פערפינדעוועט זיין יאהרהינדערטען. איצט, אויב מיר וועלען בעשראב־טען א חוץ אונזער נישט גינסטיגער עקאָנאָמישער לאגע, דעם איבערשפאנ־נען בודזשעט. די אנסלאגעס פון דער גאנצער פוילישער בעפעלקערונג אויף די גרויסע שטייערען, וועלען מיר לייכט בעגרייפען, וואו מיר וואלטען ווד געפונען, ווען מען זאל שוין איצט צוליב איינפלוסען פון פראנקרייך צוטיילען א סאלאניע. עס וואלט געדויען א ביסען, וואס די יוגנע, נישט־ענט־וויקעלטע מליוכה וואלט איהם סוים געסאגט פערדייען. די אנקלאגעס אויף דער שווערער לאגע, וועלכע הערען נישט אויף צו פליגען אין די אויערן, וואלטען זיכער פערביטען אויף א אלגעמיינעם פראטעסט, די מליוכה וואלט געשטאנען פאר א לאגע, וואס גרעניצט זיך מיט מאטאסטראפען. די פאָ־ליטישע הנאה וואלט נישט אין מינדעסטען געמענט דערלייכטערען די עקאָנאָמישע לאסט.

די אנהענגער פון סאלאניעס אין הייגטיגען מאָמענט, וועלען אודאי אונטערשטרייכען און אויסלויבען די רוחים, וועלכע די מליוכה וואלט גע־קאָנט ציהען פון א סאלאניע אלס אפזאץ־נעביט פאר פוילישע פראדוקטען. דער דאזיגער ארגומענט איז אבער אויך א פערפריהטער, ווייל פערמויען פראדוקטען אין איינעגע סאלאניעס קאָן נור יענע מליוכה, וועלכע איז אי־בערזעטיגט פון וואוילשטאנד, און צוליב גרויסער בילימיט, וואס די הי־פערפראדוקציע האט די בילינסטע נורם געווען, ווי למשל אמעריקא נאָך וועלט קריג. לע"ע אבער האלטען מיר לייכטער נאָך נישט דארט, וואו ענג־לאנד, אמעריקא וכדומה.

די פראגע פון די פוילישע סאלאניעס איז נאָך אמת לאנג נישט ער־לעדיגט. אויב אבער די פראגע ווערט איצט בעטראכט אין מליוכה־קרייזען איז נויטיג אנצוהייזען אויף די שווערינקייטען, וואס זענען פערבונדען מיט זיי טייערער, אבער זעהר געפעהרליכער מתנה.

דר. משה לוסטיג.

דורך אונפארזיכטיגען בעגעהן זיך מיט פייער

נעמען סיר צו מיט אייגענע הענד דעם דאָד איבערן סאס
מיט אונזערע פאמיליעס און ביי אונז גופא — די ארבעטס־ווארשטאטען.

פנחס קראסני,

געווען מיניסטער ביי פעטלוראַ'ן, אנ'ארבייטער ביי אַ פויער אין כארקא־ווער ראיאן.

מאָסקווא. (יטא) ווי עס און אונט בעוואוסט געוואָרען, איז פנחס קראסני, דער גען. מינוסטער פאר יודישע אנגע־לעגענהייטען און פעטלוראַ'ס רעגורונג אונט אַ משומ'ער טאג־ארבייטער אויף אַ פויערוש פעלד אין כארקאָווער ראיאן.

אויף אַ זוזאמענגאָהר פון דאָרפס־ארבייטער פון כארקאָווער קרייז, וואס ווערט אונט אָפּגעהאלטען אין כארקאָוו, איז קראסני ארויסגעטרעטען מיט אַ בעגרוסונג אין נאמען פון די ארבייטער, וואס זענען אָנגעשטעלט ביי די פויערוס. נלייך נאָך דער דאזיגער בעגרוסונג האט עמיצער פון די אָנוועזענדע גע־מאכט אַן אָנפראגע צום פרעזידיום פון צוזאמענפאָהר, צי עס איז דעם פרעזי־דיום בעוואוסט, אז דער רעדנער איז אַ געוו. מינוסטער פון פעטלוראַ'ס מינוס־טאָרען קאבינעט.

דעם ענטפער אויף דער דאזיגער פראגע האט געגעבען קראסני אליין. ער האט ערקלערט, אז ער איז ווירקליך גע־ווען אמאל מינוסטער ביי פעטלוראַ'ן, אבער אונט איז ער אַ טאג־ארבייטער אויף דעם דארף און איז אַ מומגליד פון פראָפעסיאָנעלען פעראיין פון דאָרפס־ארבייטער. אויפ'ן צוזאמענפאָהר איז ער געקומען אלס דעלעגאט פון די ארבייטס לאוז פון פעראיין.

די דעלעגאציע פון ארבייטסלאוז האט נאָך דעם דאזיגען אונצוידענט אָפּגע־האלטען אַ בעראטונג און האט בעשלאָ־סען אויסצושלוסען קראסנ'ן פון דעם צוזאמענשטעל פון דער דעלעגאציע. די פערוואלטונג פון פראָפעסיאָנעלען פער־אין פון דאָרפס־ארבייטער וועט דאר־פען אויספארשען וויי אזוי קראסני איז אָנגעגומען געוואָרען אלס מומגליד פון פעראיין.

חתונות צווישען יודישע קאָ־לאָנ'סטען מיט אוקראַינישע מיידלעך פערטעהרען זיך.

מאָסקווא. (יטא) ווי עס בעריכטעט די דעלעגאציע פון כארקאָווער ארבייט־טער, וואס אין געשוקט געוואָרען צו בעזוכען די יודישע קאָלאָניעס פון קרי־וואראגער ראיאן, ווערט די צאָהל חתו־נות צווישען דער יודישער און אוקראַ־אינישער יוגענד און די קרוואראגער קאָלאָניעס פון יאהר צו יאהר גרעסער און ווערט בעטראכט אלס נאטירלוכע ערשיינונג.

די דעלעגאציע האט געפונען, דאס די יודען האבען זיך גאנץ אינגעלעבט און די קאָלאָניעס און סוגו זייער ארבייט נישט ערגער ווי די אלטע אינגעפונדע־ווערטע אוקראאינישע פויערים.

חתונות צווישען יודישע קאָ־לאָנ'סטען מיט אוקראַינישע מיידלעך פערטעהרען זיך.

מאָסקווא. (יטא) ווי עס בעריכטעט די דעלעגאציע פון כארקאָווער ארבייט־טער, וואס אין געשוקט געוואָרען צו בעזוכען די יודישע קאָלאָניעס פון קרי־וואראגער ראיאן, ווערט די צאָהל חתו־נות צווישען דער יודישער און אוקראַ־אינישער יוגענד און די קרוואראגער קאָלאָניעס פון יאהר צו יאהר גרעסער און ווערט בעטראכט אלס נאטירלוכע ערשיינונג.

די דעלעגאציע האט געפונען, דאס די יודען האבען זיך גאנץ אינגעלעבט און די קאָלאָניעס און סוגו זייער ארבייט נישט ערגער ווי די אלטע אינגעפונדע־ווערטע אוקראאינישע פויערים.

עמיל וואנדערוועלדעס איינדרוקען פון א"י

וואס א נישט־יודישער סאָציאליסט זאָגט וועגען ציוניזם.

איך האב געווכט אלע מיינע אויף דער אנגלאדונג פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע.

די לעצטע צייט האט מען פיל גע־שריבען וועגען ציוניזם. אייניגע האבען איהם געלויבט אין הימעל ארייין, און אנדערע ווידער האבען מאראליזירט, אז דער ציוניזם מוז זיין א דורכפאל, זאלען ווען איפיצער האט געשריבען אינגעהאלטען, האט נישט צוטיל גע־לויבט דער נישט ארונטערגעריסען אינ־גאנצען. דעריבער האט די ציוניסטישע אָרגאניזאציע געפונען פאר נויטיג, אז פאלעסטינע זאל מעזוכען איינער, וואס איז נישט קיין יוד, נישט קיין רעליגיע־זער מענש, וואס איז א סאָציאליסט און האט נישט קיין שייכות מיט דער גאנ־צער זאך, נישט פאָליטיש, נישט רעליגיעז און נישט געזעלשאפטליך, אז אזא מענש זאל קומען אויס'ן אָרט, זאל אלץ זעהן אזוי גוט און אזוי געגוי ווי ער קען און צוריקברינגען א בעריכט. ער זאל דער־צעהלען און ערות זאגען וועגען אלץ, וואס ער האט געזעהן. פערשטעהט זיך, אין אזא ערות זאגען מוזען זיין טעות'ן, אבער יעדענמאלס וועט עס זיין אנ'אומ־פארטייאישער און איפריכטיגער בעריכט.

איך וויים נישט, ווי וויט דער ציוניזם וואס אין דער צוקונפט געוועזען צו פערווירקליכען זיינע חאפנונגען. איך פערגעס זיך דאָך אויך נישט מיט דער פראגע, וואס עס קען זיך אויסלאזען פון דער אומערגעוועהנליכער אנשטרענגונג אויסצולענען א מאָלק, וואס איז שוין הונדערטער יאהרען צושפרייט איבער דער וועלט. אבער איין זאך איז זיכער: אז די רעזולטאטען, האט די ציוניסטען האבען שוין דערגרייכט, זענען וויכטיג, אז מיט זעלבענע אויסנאמען איז אלץ, וואס איז בעשאפען געוואָרען פון דאס־גע אין פאלעסטינע איז בעשאפען גע־וואָרען דורך יודישער ארבייט. איך רעד שוין נישט וועגען דעם, וואס פון אנ'אלגעמיין־מענשליכען קוק איז דער ציו־ניזם איינער פון די מערקווירדיגסטע אידעאליסטישע עקספערימענטען פון אונ־זער צייט.

עס איז גאָר קיין צווייפעל נישט, אז פון א ריין־עקאָנאָמישען אינטערעס קע־נען די יודישע אמיגראנטען מעהר גע־ווינען, ווען זיי זאלען זיך בעזעצען אין אוגאנדע, אדער אין די קאָלאָניעס פון בארען חירש, אין ארגענטינע, איידער אין אזא לאנד ווי פאלעסטינע, וואו חוץ אייניגע טאָלען, וואס זענען פרוכטבאר, אדער קענען ווערען פרוכטבאר, איז דאס קריסטליכע ביסיגערען פאר דעם וואס זיי האבען דאס אויסמערקזאם געמאכט, און גאנץ אייניג מוז ארבייטען ענערגיש צו ברענגען די צוויי: רעליגיע און מע־ראל צוזאמען.

די גרויסע נביאים פון די בני ישראל האבען שוין לאנג געבראכט צוזאמען מע־ראל און רעליגיען. די יודישע רעליגיע איז געווען א נאציאנאלע, און זי האָ־בען דאס געמאכט, אז עס זאל זיין נו־גע יעדען יחיד.

די יודישע נביאים האבען אנגעטש־פען די קרבנות און אנשטאט דעם גע־שאפען רעכטערשיגקייט. זיי האבען די נאציאנאלע רעליגיע, אריינגעפיהרט אין עקזיסטענץ פון יעדען יחיד'ס נשמה. אנ'אינדיווידועלער יוד האט אויך זיין ווערטה און אויבינקייט.

וואס די גריכן זאלען נישט האבען גע־געבען די יודען אין דעם ענין פון אונ־טערבעליכקייט פון דער נשמה האבען אבער די יודען געגעבען די לעהרע א נמעס ווערט מיט דעם וואס זי האבען דעם גדאנק פערקניפט מיט גלויבען אין אייגן גאט.

אינדיווידועלע רעכטפערטיגקייט איז תמיד דער חויפט־פונדאמענט פון געזעלשאפטליכע רעכטפערטיגקייט און דאס איז וואס געמאכט ישראל גלויבען צו דענקען, אז לי יודישע גע־איז א נאציע וואס האט געפיהרט אין דער ווארלד דער אידעאליסטישע עקספערימענטען פון אונ־זער צייט.

דער ענטפער איז געווען, אז דער־ווייל קומען ארייין די מערסטע געלטער נישט פון יודישען ארבייטער־קלאס און נישט פון די גרויסע קאפיטאליסטען. די מעהרהייט פאנדען ווערען געשאפען בא דער מיטעלער און קליינער בורזשואזיע.

דעם אמת געזאגט, וואלט דער ציוניזם נישט געהאט קיין בעדייטונג, אדער א קנאפע בעדייטונג, אן די טויזענטער חלוצים, וועמענס פעדערדיגער ענטוזיאזם שטעלט זיך נישט אָפּ פאר קיין שום שמערונגען. דער ציוניזם וואלט גארנישט געווען אהן דער ארבייט, וואס שרעקט זיך נישט אָפּ פאר דער מאלאריע־קראנק־הייט, וואס בעקעמפט אלע מכות פון מצרים, וואס געווינט צוריק מיט'ן אקער־אייזען דעם באָדען פון זומפע אבות. אָהן אזא וואונדערליכער יוגענט וואלט גארנישט געווען.

מיגדעסטוועגען זעהן מיר, אז נישט אין אלע קרייזען הערשט א גינסטיגע מיינונג וועגען זיי. די פרומע ירושלימער יודען, וואלכע מען זעהט ווייניגער אין קלאָענדיג שבת פארנאכט בעים כותל־מערבי, בעשולדיגען די חלוצים, אז זיי שפילען פוסבאל אום שבת, אז אנשטאט דער טראדיציאנעלער קאפאטע טראגען זיי נאָר „חעמדלעך", אז זיי לערנען מיט מעהר חשק דעם קאָמוניסטישען מאני־פעסט, ווי א בלאט גמרא, — מיט איין וואָרט, אז זיי זענען אפיקורסים און רע־וואָלוציאָנערען.

נאָך אנדערע האבען צו די חלוצים טענות, פארוואס זיי זענען אזעלכע פאנ־טאזיאָרען־פנטזיאסטען און קימערן זיך גארנישט וועגען פראקטישען לעבען; זיי מיינען, די חלוצים, אז ענטוזיאזם און שטארקער ווילען קענען בייקומען אלע שטערונגען.

מעגליך, אז אין דעם איז פאראן אנ'אמת, אבער קיין זאך הויט מיך נישט איבערצייגען, אז די ציוניסטישע פיהרער דארפען זעהן אפקיהלען די „חיציגע קעפ".

מיר דוכט, אז פאר קיינעם איז נישט אזוי קלאר, ווי פאר די ציוניסטישע פיהרער, אז אויב די חלוצים וואלטען געהאלטען, אז עס זענען פארהאן אונ־מעגליכע זאכען, וואלט טאקע קיין זאך נישט מעגליך געווען.

ווען איך קלער וועגען די ענטוזיאס־טישע חלוצים, דערמאָן איך זיך אן קארל ליבקנעכט'ס א קלוג וואָרט: מען דארף פריהער וועלען דאס. וואס איז אונמעגליך, כדי צו דערגרייכען אז צו פערווירקליכען דאס, וואס איז מעגליך".

—o—

געשטארבען דער פערדינסט־פולער יודישער כעמיקער און פילאזאף פון פוילען ד"ר ישראל וואלף אש.

בערלין. (יטא) מיט א קורצער צייט צוריק איז אין בערלין געשטארבען נאָך א לענגערער קראנקהייט דער פער־דינסטפולער כעמיקער און פילאזאף ד"ר. ישראל וואלף וואלדיסלאוס אש.

ד"ר אש שטאמט פון פוילען און האט פיל יאהרען שטודירט און דייטשלאנד. צוזאמען מיט זיין ברודער ד"ר ד. אש האט ער זיך געווידמעט די פארשונגען אובער די לעמושע פראָצעסען אין דיא.נ. סילוקאמען. זיינע פארשונגען האָ־בען געהאט אנ'ענטשיידענע בעדייטונג אויף דעם געביט און זענען פארהאן אונ־מעגליכע זאכען, וואלט טאקע קיין זאך נישט מעגליך געווען.

ווען איך קלער וועגען די ענטוזיאס־טישע חלוצים, דערמאָן איך זיך אן קארל ליבקנעכט'ס א קלוג וואָרט: מען דארף פריהער וועלען דאס. וואס איז אונמעגליך, כדי צו דערגרייכען אז צו פערווירקליכען דאס, וואס איז מעגליך".

—o—

געשטארבען דער פערדינסט־פולער יודישער כעמיקער און פילאזאף פון פוילען ד"ר ישראל וואלף אש.

בערלין. (יטא) מיט א קורצער צייט צוריק איז אין בערלין געשטארבען נאָך א לענגערער קראנקהייט דער פער־דינסטפולער כעמיקער און פילאזאף ד"ר. ישראל וואלף וואלדיסלאוס אש.

ד"ר אש שטאמט פון פוילען און האט פיל יאהרען שטודירט און דייטשלאנד. צוזאמען מיט זיין ברודער ד"ר ד. אש האט ער זיך געווידמעט די פארשונגען אובער די לעמושע פראָצעסען אין דיא.נ. סילוקאמען. זיינע פארשונגען האָ־בען געהאט אנ'ענטשיידענע בעדייטונג אויף דעם געביט און זענען פארהאן אונ־מעגליכע זאכען, וואלט טאקע קיין זאך נישט מעגליך געווען.

יודענטום

וואס אנ'ענגלישער געלעהרטער זאגט וועגען יודען.

א זעהר א וויכטיגער ארטיקעל מיט'ן נאָמען „יודאאיזם" איז לעצטענס ערשי־נען אין „דעלי ניוס" פון דעם בעקאנ־טען ענגלישען געלעהרטען און שריפט־שטעלער מר. ט. ה. גלאוער.

די יודישע ראסע זאגט דער ענגלי־שער געלעהרטער האט איהר נאציאנא־לע געניאליטעט. די ראסע האט פיעל מעהר געטאהן ווי מאנאפאליזירט די מאדערנע וועלט־בענק און שטאטערס. און מעגליך, אז דער יוד האט מעהר געטון פאר דער וועלט ווי די גריכישע נאציאָן.

עס ווערט מאר אונז אלץ קלערער און קלערער, אז דער אמעריקאנער פונדא־מענט פון אלע רעליגיאָנען איז דער מאראליזאציע. דער פאליטאָיזם ווען איהר חויפט אָן גוט ארייגנטראכטען, מיהרט שנעלער צו מאָנאָפאָיזם אָדער אטעאיזם.

דאס איז געווען דער יוד העלכער האט געגעבען דער אלטער וועלט דעם עמפעסיוען גלויבען אין איין גאָט.

אין יודענטום איז צום ערשטען מאל בעוויזען געוואָרען די אייביגע מעראלישע גוגג פון רעליגיאָן מיט מעראל.

איך ל קיין מאָל נישט מערגעסען, זאגט דער שרייבער, דאס וואס איך האב געהערט פון אנ'אינדישען פראָפעסאָר, וועלכער האט גערעדט פאר צוויי הונ־דערט אינדישע סטודענטען, און האט זיי געזאגט, אז די אינדישע רעליגיע און די מעראלישע זענען נאָר צוויי בעזונדע־רע זאכען. אינדיע איז מיטל שולדיג די

לאדזער טאגעבלאט

דער דרעדאקטאר: יעסעפ־אן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט אנשטעלט מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. pocst. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

דארף פוילען איצט ווערען א קאלאניאל־מאכט?

די נייעסטע סענסאציע, וואס איז מיט איינמאל ארויס פון א האלב־אפיציעלער זייט אין דער פרעסע איז די ידיעה, אז פוילען האט געבעטען פראנקרייך צו פועלן, אז אייגע פון די אמאליגע דייטשע קאלאניעס זאלען איבערגעגעבען ווערען צו פוילען אלס מאנדאטאר מאכט (ווי למשל פאלעסטינא צו ענגלאנד) און אז פראנקרייך, אויפגעמעגדיג מיט צופרידענ־הייט פוילענס וועגדזאל שוין איז דער הערבסט־סעסיע פון פעלקער־בונד פראוווען דעם ענין צו רעאליזירען.

אויב ביי פוילען איז די פראגע פון פוילישע מאנראט־טעריטאריעס צו גאר קאלאניעס, א פראגע פון מליוכה־פרעסטיזש, פון דערהויבען די פוילישע מליוכה צו דער מדרגה פון א גרויס־מאכט אין פולען זין פון ווארט, בעטראכטען מיר יודען די דאזיגע פראגע ניכטער און פון א פראקטישען שטאנדפונקט. קיין שום בעפעלקערונגס־גרופע אין פוילען איז נישט אזוי ווי מיר, יודען, פערענטערעסירט, אז פוילן זאל זיין א גרויסע און שטארקע מליוכה, ווייל אויך קיין שום גרופע האט זיך נישט אזויפיל ווי מיר צו בע־קלאגען אויף דער טרויעריגער לאגע איז אלע שיכטען. מיינער, ווי מיר, האט נישט אזויפיל געליטען אין פערלוירען אין די ערשטע 10 יאהר פון דער בייזער פוילישער עמזיסטענץ. מיט ארויסנאהם פון יחידים, זענען אלע יודישע בערופסקלאסען ארויסגעמאטערט. און דער קאמף וועגען דעם בעשידעוסטען, מיודעסטען דאזיגן האט דאס פוילישע יודעטום געפראכט צו א מצב פון פערצווייפלונג. דאדורך איז אנ'אלגעמיינ בעסערונג פון דער לאגע איז גאנץ פוילען א פראגע פון אונזער צוקונפט און פון דער צומוגפט פון דער גאנצער מליוכה.

איז אזוי ארום דער אינטערעס פון דער פרעפטינונג פון פוילען א רייסע בכשה פון די יודישע מאסען. איז ערשטער רייה מוטט אבער דא איז בעטראכט די עקאָנאָמישע לאגע איז לאנד. איז פוילען נופא. איז סא־מע אויבען אן דארף דעריבער שפעהן די מליוכה מיט איהרע אומצעהליג־נע פראבלעמען אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט ביי זיך איז דער הייס.

דער מאנדאט — די קאלאניע־פראגע איז אבער מודם כל פון די אין פוילען מאסנבענדע פאסטארען בעטראכט אלס פאליטישער פאקטאר, וואס דארף כלומרשט העלפען דער מליוכה צו א געהעריגען אנזעהן אין די אויערן, דער מליוכה־פאמיליע אויף דער וועלט דאס איז א געוואלדיגער טעות. נישט פערהאן אין א מליוכה קיין פאליטישע פראגע, וואס זאל נישט שטעהן איז א פערהעלטניש מיט די ווירטשאפטליכע אינטערעסען. פאר אלעמען וואלטען מיר, אויב מיר זאלען שוין בעקומען א מאנדאט צי א קאלאניע שטעהן געבליבען פאר מליוכה־געפעהרליכע פראגען. א מאנדאט צי א קאָ־לאניע פאדערט אומצעהליגע און גרויסע אויסגאבען פער אינוועסטיציעס. יעדער, וואס פע־פאלגט די געשיכטע פונם פאלעסטינישען מאנדאט גע־דענקט בלי ספק, אז די ענגלישע געזעלשאפט שטעלט זיך כסדר מיט כח אסענען די אויסגאבען, וואס די ענגלישע מאכט מוז ארייגלעגען אין אלע צווייגען פון דער ארץ־ישראל־אדמיניסטראציע און דערביי דארף מען נישט פערגעסען, אז די פאליטישע בכדייטונג פון ארץ־ישראל פאר ענגלאנד איז א געוואלדיג גרויסע. און דאס פראטעסטירען ענגלענדער, וואס זענען עסאָ־נאָמיש אינע פון די שטארקסטע פעלקער אויף דער וועלט, ענטוויסעלט און פערפינדעוועט זיין יאהרהינדערטען. איצט, אויב מיר וועלען בעשראב־טען א חוץ אונזער נישט גינסטיגער עקאָנאָמישער לאגע, דעם איבערשפאנ־נען בודזשעט. די אנסלאגעס פון דער גאנצער פוילישער בעפעלקערונג אויף די גרויסע שטייערען, וועלען מיר לייכט בעגרייפען, וואו מיר וואלטען ווד געפונען, ווען מען זאל שוין איצט צוליב איינפלוסען פון פראנקרייך צוטיילען א סאלאניע. עס וואלט געדויען א ביסען, וואס די יוגנע, נישט־ענט־וויקעלטע מליוכה וואלט איהם סוים געסאגט פערדייען. די אנקלאגעס אויף דער שווערער לאגע, וועלכע הערען נישט אויף צו פליגען אין די אויערן, וואלטען זיכער פערביטען אויף א אלגעמיינעם פראטעסט, די מליוכה וואלט געשטאנען פאר א לאגע, וואס גרעניצט זיך מיט מאטאסטראפען. די פאָ־ליטישע הנאה וואלט נישט אין מינדעסטען געמענט דערלייכטערען די עקאָנאָמישע לאסט.

די אנהענגער פון סאלאניעס אין הייגטיגען מאָמענט, וועלען אודאי אונטערשטרייכען און אויסלויבען די רוחים, וועלכע די מליוכה וואלט גע־קאָנט ציהען פון א סאלאניע אלס אפזאץ־נעביט פאר פוילישע פראדוקטען. דער דאזיגער ארגומענט איז אבער אויך א פערפריהטער, ווייל פערמויען פראדוקטען אין איינעגע סאלאניעס קאָן נור יענע מליוכה, וועלכע איז אי־בערזעטיגט פון וואוילשטאנד, און צוליב גרויסער בילימיט, וואס די הי־פערפראדוקציע האט די בילינסטע נורם געווען, ווי למשל אמעריקא נאָך וועלט קריג. לע"ע אבער האלטען מיר לייכטער נאָך נישט דארט, וואו ענג־לאנד, אמעריקא האלטען מיר לייכטער נאָך נישט דארט, וואו ענג־לאנד, אמעריקא וכדומה.

די פראגע פון די פוילישע סאלאניעס איז נאָך אמת לאנג נישט ער־לעדיגט. אויב אבער די פראגע ווערט איצט בעטראכט אין מליוכה־קרייזען איז נויטיג אָנצוהייזען אויף די שווערינקייטען, וואס זענען פערבונדען מיט זיי טייערער, אבער זעהר געפעהרליכער מתנה.

דר. משה לוסטיג.

דורך אונפארזיכטיגען בעגעהן זיך מיט פייער

נעמען סיר צו מיט אייגענע הענד דעם דאָד איבערן סאס
מיט אונזערע פאמיליעס און ביי אונז גופא — די ארבעטס־ווארשטאטען.

פנחס קראסני,

געווען מיניסטער ביי פעטלוראַ'ן, אנ'ארבייטער ביי אַ פויער אין כארקא־ווער ראיאן.

מאָסקווא. (יטא) ווי עס און אונט בעוואוסט געוואָרען, איז פנחס קראסני, דער גען. מינוסטער פאר יודישע אנגע־לעגענהייטען און פעטלוראַ'ס רעגורונג אונט אַ משומ'ער טאג־ארבייטער אויף אַ פויערוש פעלד אין כארקאָווער ראיאן.

אויף אַ זוזאמענגאָהר פון דאָרפס־ארבייטער פון כארקאָווער קרייז, וואס ווערט אונט אָפּגעהאלטען אין כארקאָוו, איז קראסני ארויסגעטרעטען מיט אַ בעגרוסונג אין נאמען פון די ארבייטער, וואס זענען אָנגעשטעלט ביי די פויערוס. נלייך נאָך דער דאזיגער בעגרוסונג האט עמיצער פון די אָנוועזענדע גע־מאכט אַן אָנפראגע צום פרעזידיום פון צוזאמענפאָהר, צי עס איז דעם פרעזי־דיום בעוואוסט, אז דער רעדנער איז אַ געוו. מינוסטער פון פעטלוראַ'ס מינוס־טאָרען קאבינעט.

דעם ענטפער אויף דער דאזיגער פראגע האט געגעבען קראסני אליין. ער האט ערקלערט, אז ער איז ווירקליך גע־ווען אמאל מינוסטער ביי פעטלוראַ'ן, אבער אונט איז ער אַ טאג־ארבייטער אויף דעם דארף און איז אַ מומגליד פון פראָפעסיאָנעלען פעראיין פון דאָרפס־ארבייטער. אויפ'ן צוזאמענפאָהר איז ער געקומען אלס דעלעגאט פון די ארבייטס לאוז פון פעראיין.

די דעלעגאציע פון ארבייטסלאוז האט נאָך דעם דאזיגען אונצוידענט אָפּגע־האלטען אַ בעראטונג און האט בעשלאָ־סען אויסצושלוסען קראסנ'ן פון דעם צוזאמענשטעל פון דער דעלעגאציע. די פערוואלטונג פון פראָפעסיאָנעלען פער־אין פון דאָרפס־ארבייטער וועט דאר־פען אויפפארשען וויי אזוי קראסני איז אָנגעגומען געוואָרען אלס מומגליד פון פעראיין.

חתונות צווישען יודישע קאָ־לאָנ'סטען מיט אוקראַינישע מיידלעך פערטעהרען זיך.

מאָסקווא. (יטא) ווי עס בעריכטעט די דעלעגאציע פון כארקאָווער ארבייט־טער, וואס אין געשוקט געוואָרען צו בעזוכען די יודישע קאָלאָניעס פון קרי־וואראגער ראיאן, ווערט די צאָהל חתו־נות צווישען דער יודישער און אוקראַ־אינישער יוגענד און די קרוואראגער קאָלאָניעס פון יאהר צו יאהר גרעסער און ווערט בעטראכט אלס נאטירלוכע ערשיינונג.

די דעלעגאציע האט געפונען, דאס די יודען האבען זיך גאנץ אינגעלעבט און די קאָלאָניעס און סוגו זייער ארבייט נישט ערגער ווי די אלטע אינגעפונדע־ווערטע אוקראאינישע פויערים.

יודענטום

וואס אנ'ענגלישער געלעהרטער זאגט וועגען יודען.

א זעהר א וויכטיגער ארטיקעל מיט'ן נאָמען „יודאאיזם" איז לעצטענס ערשי־נען אין „דעלי ניוס" פון דעם בעקאנ־טען ענגלישען געלעהרטען און שריפט־שטעלער מר. ט. ה. גלאוער.

די יודישע ראסע זאגט דער ענגלי־שער געלעהרטער האט איהר נאציאנא־לע געניאליטעט. די ראסע האט פיעל מעהר געטאהן ווי מאנאפאליזירט די מאדערנע וועלט־בענק און שטאטערס. און מעגליך, אז דער יוד האט מעהר געטון פאר דער וועלט ווי די גריכישע נאציאָן.

עס ווערט מאר אונז אלץ קלערער און קלערער, אז דער אמעריקאנער פונדא־מענט פון אלע רעליגיאָנען איז דער מאראליזאציע. דער פאליטאָיזם ווען איהר חויפט אָן גוט ארייגנטראכטען, מיהרט שנעלער צו מאָנאָפאָיזם אָדער אטעאיזם.

דאס איז געווען דער יוד העלכער האט געגעבען דער אלטער וועלט דעם עמפעסיוען גלויבען אין איין גאָט.

אין יודענטום איז צום ערשטען מאל בעוויזען געוואָרען די אייביגע מעראלישע גוגג פון רעליגיאָן מיט מעראל.

איך ל קיין מאָל נישט מערגעסען, זאגט דער שרייבער, דאס וואס איך האב געהערט פון אנ'אינדישען פראָפעסאָר, וועלכער האט גערעדט פאר צוויי הונ־דערט אינדישע סטודענטען, און האט זיי געזאגט, אז די אינדישע רעליגיע און די מעראלישע זענען נאָר צוויי בעזונדע־רע זאכען. אינדיע איז מיטל שולדיג די

לאדזער טאגעבלאט

דער דרעדאקטאר: יעסעפ־אן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט אנשטעלט מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. pocst. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

דארף פוילען איצט ווערען א קאלאניאל־מאכט?

די נייעסטע סענסאציע, וואס איז מיט איינמאל ארויס פון א האלב־אפיציעלער זייט אין דער פרעסע איז די ידיעה, אז פוילען האט געבעטען פראנקרייך צו פועלן, אז אייגע פון די אמאליגע דייטשע קאלאניעס זאלען איבערגעגעבען ווערען צו פוילען אלס מאנדאטאר מאכט (ווי למשל פאלעסטינא צו ענגלאנד) און אז פראנקרייך, אויפגעמעגדיג מיט צופרידענ־הייט פוילענס וועגדזאל שוין איז דער הערבסט־סעסיע פון פעלקער־בונד פראוווען דעם ענין צו רעאליזירען.

אויב ביי פוילען איז די פראגע פון פוילישע מאנראט־טעריטאריעס צו גאר קאלאניעס, א פראגע פון מליוכה־פרעסטיזש, פון דערהויבען די פוילישע מליוכה צו דער מדרגה פון א גרויס־מאכט אין פולען זין פון ווארט, בעטראכטען מיר יודען די דאזיגע פראגע ניכטער און פון א פראקטישען שטאנדפונקט. קיין שום בעפעלקערונגס־גרופע אין פוילען איז נישט אזוי ווי מיר, יודען, פערענטערעסירט, אז פוילן זאל זיין

לאדזער כראניק.

פון דער סהרח

(נ) זונ 10 טעג ווערט און דער קהלת צוגוי־עשטעלט א קארטע־טעקע פון די לאדזער עמאס־צאהלער.

מיר ווערן אונפארמירט, אז בסדר חכל זענען אין לאדז פארהאן העכער 20 טויזענד עמאס־צאהלער.

צום צוגוי־שטעלען די קארטע־טעקע האט דיקהלת ספעציעל אנגעשטעלט א פערזאנע.

אין דיהענט, מאנטאג אויפ׳ן בעשטימטן נעוואלן א זיצונג פון דער וועגן משאלמכי אמ ס ע. אויף דער טאגעסארדנונג געפינען זיך ארבעה וועגן פראגען.

נאכט־דיזשורען אין די אפטייקען.

הייגט דיזשורירן פאלגענדע אפטייקען:

מ. ליבעש פעטרוקאווער 193, מ. מולער פעטרוקאווער 46, גרעשקאווסקי קאנסטאנטינער 15, פערעלמאן צעקעל ניאגא 64, נישווייראווסקי אלעקסאנדראווסקע 37, יאבלעלעווטש אלטער שארע 9.

מינדער קיין משעכאטשינעק

פרעמאנ אנ צוריקגעקומען! דיערשטע גרופע קינדער, וואס זיינען דורכגעגאנגען „חעלעגבעג״ ישיבה נעגאנען אויף ערהאלטונג פון פשעלאכטשיקע דיגרופע אין בעזאנען פון 10 מינדער. געלעזען אין אפגעקומען אין צווייטע גרופע פון 10 יונגלעך.

פערמשפט זיך

נישט אליין אויף גוים, גלות און וואנדערונגען דורך אונפארזיכטיגען בעגעהן זיך מיט מיר.

דער טויטער סעזאן אויפ׳ן טעקסטיל־מארק

די לאגע אויפ׳ז באנוועל, וואל און גארן־מארק. — נאכט־ארבייט וועט פערקלענערן די איבערפראדוקציע.

אויף דעם נצנצן אונדזסטריע אין האנדעלס־פראנט הערשט א טויט־שטילקייט. אויערקע־סזשאן דער שנט און אין פילן נאנג און דו פיערום זענען פערקאפעם און דער ארבייט. די שטעטישע זענען אין דו בעדער אין אויף דו זומער־וואוינונגען. דו ארבייטס־צייט און דו פאבריקען און פערקויפס־צייט בון צו א מונומום. נאטורלוך, קען מע אויפלעלע אומשטענדען און האנדעל נישט זיין זעהר לעבעדיג.

און דו פאבריקען גרייט מען זיך אונטערנומען צו צום ווינטער־סעזאן. דו קאלעקציעס פון ווינטער־סחורות זענען שוין אנגעגרייט.

דו אונדזסטריע־קרייזען הערט מען אלץ אפטער דו מענה, אז עס איז נויטיג א רעגולירונג פון דער פראדוקציע דורך רעצידורען דו ארבייטס־שולטען און דו פאבריקען. און שייגלת דערמיט ווערט אויפגעגעבען דער פראיעקט פון ארבייטס־מינימעריום בנוגע אפשאפען נאכט־ארבייט מצד דו אנדזסטריעלער.

דער ראזונער פערבאט וועט זוכער ארייגברענגען א שמוקעל פערלייכטערונג און דער לאגע פון דו פאבריקען, וואס ארבייטען אויף נאכט־שולט און דאס וועט אויך זיך אפרופען אויפ׳ן מארק. אפילו דו סוחרים וועלען אויך דערויף קיין טרעהרען נישט פערגיסען.

בי דער איצטיגער אונגינסטיגער לאגע אויפ׳ן האנדעלס־מארק קען דו אזוי גוטיגע פערקלענערונג פון דער פראדוקציע בעשטעהן נאר אויף א געוועצנע־בערישען וועג. דער חסכם און דער פראגע, וואס הערשט הן און דו ארבייטער הן און דו קרייזען פון דו אנדזסטריעלער, און דער בעסטער בעווייז, אז דער פערבאט פון דער נאכט־ארבייט און א לעבענס־גוי־טווענדונגעט פאר דער לאדזער אונדזסטריע.

* * *

אויך

אין דער וואל־בראנזשע

הערשט א טויט־שטילקייט. בטעם אלע פאבריקען פון וואל־אויסארבייטונגען און לארז, טאמאשאוו, זגערוש און בילגוי האבען געשוסט זייערע ווינטער־סחורות קאלעקציעס אויף דער פראווינץ און זיי ווארטען אויף בעשטעלונגען.

יעדענפאלס אין דו לאגע און דער וואל־בראנזשע פול גונסטיגער, ווי און דער באנוועל־בראנזשע שוין דערפאר, וואס דו צאהלקראפט פון דו קונים און רא א שטארקערע. וועקסעל־פראטעסטען זענען דא לעת עתה א זעלטענהייט. זאלען דו וועקסלען ווייטער אזוי פונקטליך געצאהלט ווערען, קען מען האפען, אז דער קומענדיגער סעזאן וועט זיין א גונסטיגער.

די אייגענע איינגעזונדע ערשיינונג און דער וואל־בראנזשע און דאס, וואס מען נעמט דא וועקסלען אויף נאנץ לאנגע טערמינען פון 9 און אפילו 10 חדשים וואס אין א פול יוצא פון דער שלעכטער האנדעלס־לאגע, מחמת אויף קלענערע טערמינען ווילען דו סוחרים אויפערהויפט נישט קויפען.

אויך

אין דער גארן־בראנזשע

אין קיין גוטס נישט צו פערצייכענען. הגם די גארן־פרייזען זענען און דער לעצטער צייט געבלובען אונפערענדערט, לעדם אויך דא דער מסחר פון די לאנגע וועקסעל־טערמינען. אויסער דעם מערקט זיך און דער בראנזשע א שטארקע אנבערבראדוקציע. די שפינערייען האבען לויגען פול גארן, ווייל ער געפינט קיין אפנאנג נישט אויפ׳ן מארק. אויך דער קנאפער עקספארט קען אויסלאנד שפולט דא א גרויסע ראל.

גאר מיט א קירצער צייט צורוק און רומענען געווען א אבגעמער פון אונזער גארן. די לעצטע באנקראטען אבער און רומגיען, האלטען אב די פוילישע עקספארטערען פון ווייטערע טראנזאקציעס. אונצ עקספארטערען די פוילישע גארן־עקספארטערען די קלענע קוואנטומס גארן קיין ענגלאנד. דייטשלאנד און יאפאן, וואו זיי האבען אויסצושטעהן פון א שווערער קאנקורענץ.

לעת עתה גרייטען זיך די שפינערייען צום ווינטער־סעזאן. די פרייזען אויף גארן זענען און לעצטען יאהר געשטיגען במעט אויף 20 פראצ. די צאהל־קראפט פון די קונים איז אין אלגעמיין א גוטע.

ווי די לאנגע וועם ווייטער אויסזעהן, איז אפהענגיג פון וועטער און פון׳ם אויסגאנג פון שנום.

O. B.

לעזט, אבאנירט
— דאס —
„לאדזער טאגעבלאט״

הרב פיינער געלעגט דעם מאנדאט צום לאדזער שטאט־ראט

צי איז הרב פיינער געווען דער פארשטעהער פון די אומפארטייישע?

(ג) אין די לאדזער יודיש־בורגערלוכע קרייזען שמועסט מען די לעצטע טעג, אז הרב ר׳ יאסעלע פיינער, וועלכער האט בעקומען דעם מאנדאט און שטאט־ראט פון די „אומפארטייאישע״, — האט געלעגט דעם מאנדאט אונטער דעם דרוק פון דער דאזיגער פארטיי.

אין שייכות דערמיט, האבען מיר זיך געווענדעט צו הרב פיינער, כדי געוואויר צו ווערען די ווארהאפטיגקייט פון דעם ענין.

א פנים, אז צום גלוק פון מלאך, וואס אין מסוגה אויבער סענסאציעס (ספעציעל אין אונזער בערוהמטען אונערקעס־סעזאן), האט נע׳פועל׳ט, אז די קלאנגען זאלען זיך פון אלף בין תיו ארויסווישען פאר אמת.

הרב פיינער האט ערקלערט אונזער מיט ארבייטער, אז ער האט ווירקליך געלעגט דעם מאנדאט צום שטאט־ראט.

צו אזהם האט זיך געווענדעט א דעלעגאציע פון מוטגלודער פון די „אומפארטייאישע״ אין לארז; די דעלעגאציע האט אויסגעדריקט דעם הרב פיינער אויהר פראטעסט געגען זיין טעמיגקייט און שטאט־ראט צוטשארען פון פרעס־מוזש פון די „אומפארטייאישע״. בעזוגדערס צולוב דעם, וואס הרב פיינער האט אלס ראטמאן פון די „אומפארטייאישע״ געשטימט און שטאט־ראט פאר׳ן בוד־זשעט פאר 1928/29.

— וואס האט אויך געשטויסען צו שמועסען פאר׳ן בודזשעט, בעת דאס און נישט געווען דער ווילען פון אנדערע פארטיי? — האבען מיר געפרעגט דעם הרב פיינער.

— קודם כל מוז איך פעסטשטעלען, אז איך בין נישט קיין פארטיי־מענש און געהער לחלוטין נישט צו קיין שום פארטיי. דעם מאנדאט און שטאט־ראט פון די „אומפארטייאישע״ האב איך אנגענומען דערפאר, ווייל די אומפארטייאישע האבען זיך געווענדעט צו מיר מיט דער בוטע אנצונעמען דעם דאזיגען מאנדאט. אבער מיט דער זעלבער לעלם קייט וואס איך האב דאס אובערגענומען, האב איך עס אויעקגעלעגט. וואס שייך דעם שטימען פארן שטאטיש בודזשעט אויהר פראטעסט געגען זיין טעמיגקייט און שטאט־ראט צוטשארען פון פרעס־מוזש פון די „אומפארטייאישע״. בעזוגדערס צולוב דעם, וואס הרב פיינער האט אלס ראטמאן פון די „אומפארטייאישע״ געשטימט און שטאט־ראט פאר׳ן בודזשעט פאר 1928/29.

— וואס האט אויך געשטויסען צו שמועסען פאר׳ן בודזשעט, בעת דאס און נישט געווען דער ווילען פון אנדערע פארטיי? — האבען מיר געפרעגט דעם הרב פיינער.

— קודם כל מוז איך פעסטשטעלען, אז איך בין נישט קיין פארטיי־מענש און געהער לחלוטין נישט צו קיין שום פארטיי. דעם מאנדאט און שטאט־ראט פון די „אומפארטייאישע״ האב איך אנגענומען דערפאר, ווייל די אומפארטייאישע האבען זיך געווענדעט צו מיר מיט דער בוטע אנצונעמען דעם דאזיגען מאנדאט. אבער מיט דער זעלבער לעלם קייט וואס איך האב דאס אובערגענומען, האב איך עס אויעקגעלעגט. וואס שייך דעם שטימען פארן שטאטיש בודזשעט — ערקלערט הרב פיינער — האב איך אנדערש נישט געקאנט האנדלען, ווייל איך בין א בעאמטער (ראבינער פון לאדזער מיליטערישען גארנזאן — רעד.), ממילא מוז איך זיין אבסאלוט אומפארטייאיש; א פארשלאג, וואס איך געפעלט מיר מעג איך אונטערשטעצען. און איך אין דעם פאל מוט׳ן שטאטישען בודזשעט האב איך געהאנדעלט לויט מיין פערזענלעכען אינזעהן.

מיר דערוויסען זיך, אז דער ווייטערדיגער מאנדאט פון די „אומפארטייאישע״ צום שטאט־ראט און ה׳ אומשש מאיר וואידזלאווסקי.

וועז איהר געהט אריבער די גאס,
קוקט מיט אייגע אויגען: איהר
ווערט בלייבען אז׳אייגער קעלי־
קע, ווייל אזר גאר געפינען דעם פויט
היט זיך, מען זאל אייך
נישט איבערפאהרען!

יידישע קינא־שטערן, וואס בעהאלטען זיך אונטער גוי׳אישע נעמען

אין דער בעריהמטער נארד־אמעריקאנער שאדד פון פילם־פאבריקאציעס — האליוואוד הייסט די שטאט — זענען דא א סך יודישע קינא־שטערנס, וועלכע הערלכע מען הייסט נישט, אז זיי זענען יודען. זיי זענען בעקאנט אונטער גוי׳אישע נעמען. אייניגע פון זיי ווערען בעסראכט ווי דעשטישע אדער רוסישע קינסטלער. אנדערע ווערען רעקלאמירט איבער דער וועלט אלס מעקסיקאנער, שפאניער און אפילו איינדיאנער קינסטלער... און די נעמען וואס זיי טראגען זיי נישט זיי אמת׳ע נעמען זענען זיי, נאר זיי, וואס זיי האבען זיך אלמן אויסיעקליבען.

א טייל פון די יודישע קינא־שטערן, וואס בעהאלטען זיך אונטער גוי׳אישע נעמען, ערקלערן, אז זיי טוען דאס נישט דערסאר, ווייל זיי שאפען נישט דערסאר, נאר פשוט: זיי זענען פון יודישקייט. נאר פשוט: זיי זענען פון יידישען לעבען געווארען אין אנדערע אמעריקאנער שטעטען, מיט אנדערע נעמען, אנדערע חתונה געהאט מיט קריסטליכע פרויען און ס׳קומט זיי שטענדיג אויס צו זיין צוויישען נישט יודען. אין פארהאלט מען זיי געביטען די נעמען פון דערסאר, נאר זיי, ווייל עס קלינגט בעסער פאר דעם אמעריקאנער אויער.

אנדערע יידישע שטאן דאס שטעק דערסאר, ווייל זיי ווייסען, אז אנגעזעהענדיג זיך אלס פראנצויזישע אדער מעקסיקאנער קינסטלער, וועלען זיי שאפען קיין מאכען בעסערע געשעפטען. ווייל מען זיי, מעהרסטענסטהלס, נישט „קאליע״ מאכען זייערע געשעפטען און מ׳דעקט זייערע נעמען נישט אויף... דאך — וועגען עפליכע איז אונגעגליך נישט צו רעדען, ווייל זייער פערגאנגענהייט איז צו שטארק פערבונדען מיט אמת־יידישע פאמיליעס...

לאשל.

יידישע קינא־שטערן, וואס בעהאלטען זיך אונטער גוי׳אישע נעמען

אין דער בעריהמטער נארד־אמעריקאנער שאדד פון פילם־פאבריקאציעס — האליוואוד הייסט די שטאט — זענען דא א סך יודישע קינא־שטערנס, וועלכע הערלכע מען הייסט נישט, אז זיי זענען יודען. זיי זענען בעקאנט אונטער גוי׳אישע נעמען. אייניגע פון זיי ווערען בעסראכט ווי דעשטישע אדער רוסישע קינסטלער. אנדערע ווערען רעקלאמירט איבער דער וועלט אלס מעקסיקאנער, שפאניער און אפילו איינדיאנער קינסטלער... און די נעמען וואס זיי טראגען זיי נישט זיי אמת׳ע נעמען זענען זיי, נאר זיי, וואס זיי האבען זיך אלמן אויסגעקליבען.

א טייל פון די יודישע קינא־שטערן, וואס בעהאלטען זיך אונטער גוי׳אישע נעמען, ערקלערן, אז זיי טוען דאס נישט דערסאר, ווייל זיי שאפען נישט דערסאר, נאר פשוט: זיי זענען פון יידישקייט. נאר פשוט: זיי זענען פון יידישען לעבען געווארען אין אנדערע אמעריקאנער שטעטען, מיט אנדערע נעמען, אנדערע חתונה געהאט מיט קריסטליכע פרויען און ס׳קומט זיי שטענדיג אויס צו זיין צוויישען נישט יודען. אין פארהאלט מען זיי געביטען די נעמען פון דערסאר, נאר זיי, ווייל עס קלינגט בעסער פאר דעם אמעריקאנער אויער...

אנדערע יידישע שטאן דאס שטעק דערסאר, ווייל זיי ווייסען, אז אנגעזעהענדיג זיך אלס פראנצויזישע אדער מעקסיקאנער קינסטלער, וועלען זיי שאפען קיין מאכען בעסערע געשעפטען. ווייל מען זיי, מעהרסטענסטהלס, נישט „קאליע״ מאכען זייערע געשעפטען און מ׳דעקט זייערע נעמען נישט אויף... דאך — וועגען עפליכע איז אונגעגליך נישט צו רעדען, ווייל זייער פערגאנגענהייט איז צו שטארק פערבונדען מיט אמת־יידישע פאמיליעס...

לאשל.

ווארשע, אבאנירט

— דאס —

„לאדזער טאגעבלאט״

יידישע טעאטער אין פילהארמאניע — נאריומאוויטש 20 —
גאסטראלען פון אמעריקאנער סטאר בעני אדלער
היינט, מאנטאג 9 אב. גרויסע פאפולערע פארשט.
חיל 1 ביז 2.50
פרוי, מעגש, טייוועל
אין 3 צקטען מיט פראלאג פון מארקזוויטש. הויפטראל אסיס — בעני אדלער.
דינסטאג דעם 7־טן 9 אייגר צו פאפולערע פרייזען
דער ווילדער מענש מעלאדראמע אין 4 אקטען
מיט געזאנג פון י. גארדין. הויפטרל לפר — בעני אדלער.
אין די אלע ניסן נעמען אונטל די נייע אנגאזשירטע ארטיסטען די יונגע ארטיסטין פון זאסלאווסקי׳ס טרופע רבקה נערה, ארטיסט און זינגער פון הילגער מאלקס־טעאטער מ. טרילינג
אלע פיעסען רעזישיסירט פון בעני אדלער. איפרעס: מאלאמאן מוסטין
נעשעפטס־פיהרער בעזמאן. ביהנע־לייטער: מאכטרשטק. מוזיק: לעמינג ל. זעלמאן.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אויך זונטאג וועט די פאסט אנשיקען די געלד־איבערוויזונגען צו די אדרעסאטען

(ד) אין די נאהנטפטע טעג וועט אייגעפיהרט ווערען א וויכטיגע ענדערונג אין דער פאסט, וואס וועט האבען א וויכטיגע בעדייטונג פאר דער בעפעלקערונג, בעזונדערס פאר די סוחרים.

ס׳וועט, נעמליך, אנגעפיהרט ווערען, אז אלע געלד־איבערוויזונגען און ווערטפעקלעך וועלען צוגעשטעלט ווערען צו די אדרעסאטען אויך זונטאג און אין די חגג־טעג.

ספעציעלע קאנפערענץ וועגען אנשאפען די נאכט־ארבייט אין די פאבריקען

(ד) מארגען, דרעי איבערמארגען וועט פארקומען אין אונזער שטאט א ספעציעלע קאנפערענץ וועגען אנשאפען די נאכט־ארבייט אין די פאבריקען.

אין דער דאזיגער קאנפערענץ וועלען זיך בעטייליגען פארשטעהער פון די אינדוסטריעלער און פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען. אחוץ דעם וועלען אויך זיין אנוועזענד א פארשטעהער פון ארבייטס מיניסטעריום, דער ארבייטס־אינספעקטאר אין א דעלעגאט פון ארבייטס־לאזען־פאנד.

עוים אלע וואהרשיינליכקייטען וועט די קאנפערענץ דערפיהרט ווערען צו א רעזולטאט, מחמת בעידע צדדים זענען מסכים, אז די נאכט־ארבייט זאל אפגעשאפט ווערען.

נאר אויף א קורצע צייט!!!
פערפומען, פודערו, מואלעטען־זייף, מעלניש און בלומען־וואסער
ווי אויך אלע ארט קאסמעטיק האב איך פערקלענערט די פרייזען מיט 15%
פערפומעריע
י. דרוקער,
11 זאוואדזקא 11
בעמ.: פאר ענגראסיסטען גרעסערער ראבאט.

ערב א שטרייק ביי די זאקען־ארבייטער אין אלעקסאנדער.

(ד) די זאקען־ארבייטער און אלעקסאנדער, האבען שוין זיט א נעווענטס צייט ארויסגעשטעלט פאדערונגען פון א לוין־הוספה, וועלכע איז אבער נישט נאכגעגעבען געווארען דורך די אונדזסטריעלער. היות ווי די לאדזער זאקען־ארבייטער האבען יא בעקומען א לוין־הוספה, האבען די אלעקסאנדערער זאקען־ארבייטער אנגעבויט א שטרייק.

(ד) די זאקען־ארבייטער און אלעקסאנדער, האבען שוין זיט א נעווענטס צייט ארויסגעשטעלט פאדערונגען פון א לוין־הוספה, וועלכע איז אבער נישט געווארען דורך די אונדזסטריעלער. היות ווי די לאדזער זאקען־ארבייטער האבען יא בעקומען א לוין־הוספה, האבען די אלעקסאנדערער זאקען־ארבייטער אנגעבויט א שטרייק.

חכמת־הייד

איז א וויסענשאפט ווי אלע וויסענשאפטען.

זער אלט איז די שטרעבונג פון מענש צו ערפארשען דעם כאראקטער און דעם לעבענס־שיקזאל פון מענש מיט דער הילף פון ווייטענשאפטלוכע צייכענס. אזאי זענען פארהאן מענשען, וואס גלייבען נישט, אז אזא וויסענשאפט איז זיכטיגיג נאר אבערהויפט. אבער דער מיט פראגען זיי ארויס א אנדערע אנטווארט אויפ׳ן מענש. וואס זיי מעגען לחלוטין נישט.

אז די קונסט פון חכמת הייד איז געווען אמת, אז דער מענש ווערט בשאפן מיט גאר פון פארצייטמענס, דיי רוח זאגען עדות די לאמענטישע נעמען פון די האנד־לינען און האנד־לאנען עס איך דאס ווערטען א פראגע, אויב אזא פון די פארב פון די נעגעל, און אזאל געווען א וויכטיגשאפט, וואס אזו מיט דער צייט פערלוירען געווארען. דאך די לינען פון דו הענד קען מען וויסען זיי לאנג א צייט אין בעשטעם צו לעבען זיין גורל. מיט אזן וואוס דו לעהרע פון פרעמדומיע אזן א גוטהרציגע פולע אזן גרויסע לעהרע, וואס גאר ווייניג געפינען דעם שלוסעל צו אזרל דער לוראמאוס. האט געפונדן זיך אזן אין לאנד לארז אויף נארוטאוויטש 31 אזן אייגער פון דו דאזיגע וועגען האנד־לינען.

הרב פיינער געלעגט דעם מאנדאט צום לאדזער שטאט־ראט

צי איז הרב פיינער געווען דער פארשטעהער פון די אומפארטייישע?

(ג) אין די לאדזער יודיש־בורגערלוכע קרייזען שמועסט מען די לעצטע טעג, אז הרב ר׳ יאסעלע פיינער, וועלכער האט בעקומען דעם מאנדאט און שטאט־ראט פון די „אומפארטייאישע״, — האט געלעגט דעם מאנדאט אונטער דעם דרוק פון דער דאזיגער פארטיי.

אין שייכות דערמיט, האבען מיר זיך געווענדעט צו הרב פיינער, כדי געוואויר צו ווערען די ווארהאפטיגקייט פון דעם ענין.

א פנים, אז צום גלוק פון מלאך, וואס אין מסוגה אויבער סענסאציעס (ספעציעל אין אונזער בערוהמטען אונערקעס־סעזאן), האט נע׳פועל׳ט, אז די קלאנגען זאלען זיך פון אלף בין תיו ארויסווישען פאר אמת.

הרב פיינער האט ערקלערט אונזער מיט ארבייטער, אז ער האט ווירקליך געלעגט דעם מאנדאט צום שטאט־ראט.

צו אזהם האט זיך געווענדעט א דעלעגאציע פון מוטגלודער פון די „אומפארטייאישע״ אין לארז; די דעלעגאציע האט אויסגעדריקט דעם הרב פיינער אויהר פראטעסט געגען זיין טעמיגקייט און שטאט־ראט צוטשארען פון פרעס־מוזש פון די „אומפארטייאישע״. בעזוגדערס צולוב דעם, וואס הרב פיינער האט אלס ראטמאן פון די „אומפארטייאישע״ געשטימט און שטאט־ראט פאר׳ן בודזשעט פאר 1928/29.

— וואס האט אויך געשטויסען צו שמועסען פאר׳ן בודזשעט, בעת דאס און נישט געווען דער ווילען פון אנדערע פארטיי? — האבען מיר געפרעגט דעם הרב פיינער.

— קודם כל מוז איך פעסטשטעלען, אז איך בין נישט קיין פארטיי־מענש און געהער לחלוטין נישט צו קיין שום פארטיי. דעם מאנדאט און שטאט־ראט פון די „אומפארטייאישע״ האב איך אנגענומען דערפאר, ווייל די אומפארטייאישע האבען זיך געווענדעט צו מיר מיט דער בוטע אנצונעמען דעם דאזיגען מאנדאט. אבער מיט דער זעלבער לעלם קייט וואס איך האב דאס אובערגענומען, האב איך עס אויעקגעלעגט. וואס שייך דעם שטימען פארן שטאטיש בודזשעט

פון ספארט-לעבען.

די נעכטיגע פוסבאל-מעטשען פאר דער פוילישער מייסטערשאפט פון דער עסטרא-ליגע.

א גרויסער נצחון פון די לארזער „טוריסטען" איבער דעם וואַרשאַווער פוסבאל-מייסטער „פאלאניא"

„טוריסטען" — „פאלאניא" 0:5 (0:0)

געלטען 5 א זייגער נאכמittאג און אויף דעם „וו. ק. ס." פלאץ אַרנעקומען א פוסבאל-מעטש צווישען די „טוריסטן אין דער וואַרשאַווער פאלאניא"

דאס שפיל האט געהערט צו די זעהר אינטערעסאנטע און שפאנענדסטע.

בידע כאַ-שאַפטען שפרענגען אַי אַלץ זאָרגע כחות, וועלענדיג שוסען פיערן, ע. ביילען וויטערע פונקטען און פערבעסערען זייער שפאנד און דער מאַבעלע.

דער קאַמף ווערט די גאַנצע צייט געהאַלטען אין ערד א שאַרפער מעטש. אַם געלעגנס זיך בוחדען נושט, אַזאַסטרעגיג נאר מיט'ן שוסען פארגערס. ווערענד דער גאַנצער ערשטער העלפט שפיל ווערט דאס טורוסען-טויער אין אַנגעגנ מאל בעדראהט, אָבער קאהאן קלאָוט אויף די כנסואציע.

אין דער 42. מינוט שוסט חערמאַנס, וועלכער שפולט הענט אַלס צענטער שטרמער א קארנער, בעדראהט שטארק דאס טויער פון „פאלאניא" אָבער בעד נאַרטשיק קלערט אויף די לאַנג. בין צום סוף פון דער ערשטער העלפט שפיל בלייבט דער רעזולטאט 0:0.

נאָכ'ן זייטען-וועקסל הויבען די טוריסטען אָן צו שפילען און א סערדערע שען טעמפּאָ, אין דער 50. מינוט שוסט מולאַסקי II אובער דער אויבערער שטאַנג. באַלד דערנאָך דוקטורט דער דולטער א קארנער פאר „פאלאניא" אַלאַשעווסקי שוסט אַדורך.

אין אין דער 54. מינוט שוסט חערמאַנס שוין דאס ערשטע טויער פאר די „טוריסטען". אין דער 62. מינוט שוסט דער זעלבער חערמאַנס, וועלכער איז הענט זעהר גוט דוסבאַגורט פון מולאַסקי II אָפּגעגעבען שאַרף צענטרירטע בעלער 2 ווייטערע טויערן פאר די „טוריסטען".

די פאַלאניא-מאַנשאַפט שפרענגט אָן אַלץ אוחרע כחות, קען אָבער נעגען דער גוט-דוסבאַגורטער טוריסטען-מאַנשאַפט גארנושט מאַלען.

אין די 77. אין 80. מינוט געלונגט עס די „טוריסטען" דורך באַלטשעווסקי'ן צו שוסען נאָך ווייטערע 2 טויערן.

די „טוריסטען" האָבען דאס מאַל דעם נצחון זיך פעסטגעהאַלטען.

דאס שפיל ווערט פערצייכנט מיט דעם רעזולטאט 5:0 לטובת די „טוריסטען", די טוריסטען האָבען שוין 15 פונקטען, פערבעסערן זייער שטאַנד אויבערערגרינג זיך פון דעם 11. אויף דעם 9. פלאַץ און דער טאַבעלע.

וואַרשאַ (טעלעפאָנוש פון „ל. מ.")

„לעגיא" — „י. ב. צ." 4:3

דאָ איז הענט פאָרגעקומען א פוסבאַל-מעטש פאר דער עסטרא ליגע, וועלכער האט זיך געענדיגט מיט א זיג פון דער וואַרשאַווער „לעגיא", אובער דעם בין אויפגעגען פרעמדענגט אויף דעם מוסטער-טעטל „I. ב. ל."

קראַקאַ (טעלעפאָנוש (עוס ל. מ.)

„וויסלא" — „ב. ק. ס." 0:0

הענט ל נאָכמittאָג און אויף דעם קראַקאַווער „וויסלא" פלאַץ פאָרגעקומען א מוסטערשאַפט-מעטש פון דער עסטרא-ליגע, וועלכער האט זיך געענדיגט מיט א גאַנץ גרויסען רעזולטאַט 0:0 לטובת דער קראַקאַווער „וויסלא".

לעמבערג (טעלעפ. פון „ל. מ.")

„חשמונאי" — „רוך" 4:3

„טשאַרני" — „וואַרשאַוויאַנקא" 0:3

דאָ זענען הענט פאָרגעקומען 2 מעטשען פון דער עסטרא-ליגע, וועלכע האָבען זיך געענדיגט דער ערשטער מיט א נצחון פון דר שוואַלבער „רוך" מאַנשאַפט 4:3, און דער צווייטער מיט א פערדינטען נצחון פון די „טשאַרני" אין דער שטאַרקערער „וואַרשאַוויאַנקא" מאַנשאַפט מיט 3:0.

דער נעכטיגער וואַסער-ספארט-טאג אין רודע-פאביאניץ

4 יודישע שווימער בעקומען אויסצייכנונגען

נעכטען 5 נאָכמittאָג איז אין רודע פאביאניץ אויף סעמאַנסקיס טייך אונטער דעם פרעזידיום פון סטאַרעסטע רוזעווסקי פאָרגעקומען א פראַפּאַגאַנדע וואַסער-ספארט טאג פון דער „ים און טייך-ליגע".

ביים ריכטער טיש זענען געזעסען אלס עתרען-ריכטער, דער סטאַרעסטע פון לאָדזער פאַוויאַט רוזעווסקי, אין די ריכטער אויליענבעד (אוניען), פיק (ל. ט. ג.) יאַס (ל. ק. ס.), בייער (אוניען), גאַוואַק און טאַקאַלאַווסקי (סאָקאָל), אין בצד דער ים און טייך-ליגע פארוטשניק פעקעלאַווסקי.

אין 1 שווים לויף 400 מעטער אין א פרייען סטיל איז דער ערשטער אָנגעקומען שערסער אין דער צייט פון 9 מינוט אין 5345 סעק. דער צווייטער אָרוטשאַוווסקי אין דער צייט 9 מינוט מיט 56 סעק.

אין 2-טען שווים-לויף, 100 מעטער אויך אין פרייען סטיל האָבען בידע פריזען ערצילט די ברידער גרוגד (יודען), דער ערשטער אין דער צייט פון 2 מינוט 36 סעק. דער צווייטער 10 מעטער הינטער דעם ערשטען.

אין 3-טען שווים-לויף 200 מעטער, קלאַסישען סטיל, האָט ערצילט דעם ערשטען פריז סאוויינסקי, אַדורכשווימענדיג די 200 מעטער אין דער צייט פון 4 מינוט 54 סעק. דעם צווייטען פריז — שטאַרגאַר עליעש (א יוד) 1 מעטער הינטער דעם ערשטען.

געווירקט האָבען 6 אַנשוילגעמער פון וועלכע דעם ערשטען פריז האָט גענומען ניפּאַנהויז עסקאַר (א יוד) זעגעדיג הינטערן וואַסער 1 מינוט 66 און א האַלב סעק. דעם צווייטען פריז גרינבערג רודאָלף זעגעדיג הינטערן וואַסער 47 סעקונדען.

גענטריבען פון דחקות, נויט און שטייערן העלגט זיך א יודישער שניידער אויף א שטריק

און מאַכט אזוי ארום א סוף צו זיין לעבען

שוידערליכע טראַגעדיע אויף קילינסקיעגא 156

און א קלוג שטובעלע אויף קולונסקי 156 האָט זיך געלעזען אָפּגעשפּולט א בלוטיגע טראַגעדיע, וואָס בעוויזט אַנ'אונדרוגען מאָל, צו וואָס די שטייער שרויף קאָן דערפיהרען א מענש.

אין דעם דאָזיגען שטובעל וואוינט א יוד א שניידער, וואָלף מערמאַן, א מענש שוין נושט קיין יונגערמאַן, א שוואַכער, מיט אַנ'אויסגעאַרבעטען הויקער פון שווערער בוטערער יאָהרען-לאַנגער אַרבעט בין דער גוי-מאַשין. זיין ווייב שרה און א יונגע אויך נושט קיין אונרוגע געזונדע. שענדיג געהאַרעוועט בייט טעבעל און בין די קינדערלעך. קיין גרויס עשירות און אין דעם דאָזיגען שטובעל קיינמאָל נושט געווען, און געווען ארבייט — און געווען א שטיקעל ברויט צו דער זעט, און ווען קיין אַרבייט נושט געווען, און מען ארומגעגאַנגען און געהונגערט.

און אָט האָט זיך אויף די אַלטעס פון דעם דאָזיגען פערראָמטען בעל-מלאכה א שאָט געטאָן א מבול מיט שטויער, יעדע פאר מעג אַנ'אַנדער קוויטעל. קיין געלד פערשטעהט זיך צו בעצאָהלען און נושט געווען, זענען געקומען די עקזיסטאַרען און נעמען אַלץ א וואַנטשע אויף דעם בוטעל בעבעלעס, וואָס האָט זיך געגען און שטוב.

וואָלף מערמאַן האָט זיך די דאָזיגע מעשה שפּאַרק נעגומען צום הארצען, אָפּגעלעבט עטלעכע פינצטע יאָהר און קיינמאָל און בין אוחם קיין קאָמפּאַרנוס נושט געווען און הענט — אוא צרה. ער האָט אָנגעהויבען צו קלאָגען און די אַזשאַנדען, בעמען, אָפּווענען, אָבער עס און געווען פערפאַלען, אונמאָל אָנגעחתמ'ט דעם גזר — און פערפאַלען: ער מוז צאָהלען, א נושט ווען מען אוחם פערקויפען די גראַסעס.

לעדזער פאוויאַט רוזעווסקי, און די ריכטער אויליענבעד (אוניען), פיק (ל. ט. ג.) יאַס (ל. ק. ס.), בייער (אוניען), גאַוואַק און טאַקאַלאַווסקי (סאָקאָל), און בצד דער ים און טייך-ליגע פארוטשניק פעקעלאַווסקי.

אין 1 שווים לויף 400 מעטער אין א פרייען סטיל איז דער ערשטער אָנגעקומען שערסער אין דער צייט פון 9 מינוט אין 5345 סעק. דער צווייטער אָרוטשאַוווסקי אין דער צייט 9 מינוט מיט 56 סעק.

אין 2-טען שווים-לויף, 100 מעטער אויך אין פרייען סטיל האָבען בידע פריזען ערצילט די ברידער גרוגד (יודען), דער ערשטער אין דער צייט פון 2 מינוט 36 סעק. דער צווייטער 10 מעטער הינטער דעם ערשטען.

אין 3-טען שווים-לויף 200 מעטער, קלאַסישען סטיל, האָט ערצילט דעם ערשטען פריז סאוויינסקי, אַדורכשווימענדיג די 200 מעטער אין דער צייט פון 4 מינוט 54 סעק. דעם צווייטען פריז — שטאַרגאַר עליעש (א יוד) 1 מעטער הינטער דעם ערשטען.

געווירקט האָבען 6 אַנשוילגעמער פון וועלכע דעם ערשטען פריז האָט גענומען ניפּאַנהויז עסקאַר (א יוד) זעגעדיג הינטערן וואַסער 1 מינוט 66 און א האַלב סעק. דעם צווייטען פריז גרינבערג רודאָלף זעגעדיג הינטערן וואַסער 47 סעקונדען.

פאַר גרויס ענמת נפש אין געבער דער ארומער שווערער געוואָרען שטארק גער וועז און גאַנצע מעג ארומגעגאַנגען פאַר מרה-שחורה'ס. און זעהר אָפט האָט ער זיך בעקלאָגט פאַר די שכנים, צו ער וועט די צרות נושט אויפערהאַלטען און זיך נעמען דאס לעבען.

שכנים האָבען אוחם אויסגערעדט, געשטראָפט, צו ער זאָל נושט זינדיגען מיט די רוח, א יוד טאָר אזוי נושט רעדען, מען דארף האָבען בטחון צו גאָט און נושט ארומגעהן מיט אזעלכע געדאַנקען. דער שניידער פלעגט אויסהערען די דאָזיגע רוח און טראָרגט צוגעשאַ-קעלט מיט'ן קאָפּ.

געלעגען פאַרט. און זיין ווייב געגאַנגען אַביסעל שפּאַצירען און דער „קוועלע", אויף שוועבלער'ס מערק, שפּעלען אַביסעל ליפּס. וואָלף איז געבליבען אונגער אַלען און דער הויס. און דאָ האָט זיך אָפּגעשפּוט די טראַ'רונג מראַגעריע.

דער שניידער האָט פעסט פערשלאָסען חונטער זיך די טור, גענומען א שטרוק, פערדרעהט ארום האַלז א מעטליע און זיך אויפהאָנגען.

מען דאָס ווייב איז געקומען שהיים האָט זי געטראָפען די טור פערשלאָסען פון אונווענען. זי קלאַפּט אָן און קיינער ענטפערט נושט. האָט זי געמאַלט א געוואַלד. שכנים זענען זיך צוגעלאָפען און אויפגעבראָכען די טור. פון אַלץ מעגס הערצער האָט זיך ארויסגערוסען א פערצווייפעלט געשריי. זי האָבען פאַר זיך דערזעהן א שויערליך בילד. וואָלף מערמאַן הענגט אויף א שטרוק און מיט מען דער שטוב. זיין קערפּער צאַפּעלט נאָך אַביסעל. מען האָט אוחם באַלד בעפרייט פון דער פעטליע. אָבער עס איז שוין געווען צו שפּעט. דער ארומער שניידער האָט אויסגעהויכט די נשמה.

אין דו ארזכם פון זיין פרוי. מען האָט אוחם אראָפּגעלעגט אויף דער ערד, פערדעקט מיט א טוך און צוקאַפּענס אויפגעשטעלט צוויי לוכטס, וואָס האָבען נעוויזאַרפען א בלאַסען שין אויף דו לויטמאַציץ-צעטלען, וואָס האָבען זיך ארויסגעלעגן. אין דער אַנדער אַנדער אַנד

נייער פאהר-פלאן
אויף די מלוכה-באהנען.
גילטיג פון 15. מאי.

קאלישער וואכזאל:

עס קומען אן:		עס געהען אפ:	
1.40	פון וואַרשע פאַסאַזשיר-צוג	0.05	קען פויזען דורך קוטנע
2.47	„ פויזען פאַסאַזש.-צוג	2.01	„ פויזען פאַסאַזשיר-צוג
6.00	„ פויזען שנעל-צוג	3.03	„ וואַרשע „ „
6.48	„ קראַקע, קאַשאָוויץ פאַסאַזש.-צוג	6.38	„ וואַרשע שנעל-צוג
6.59	„ פויזען, קאַשאָוויץ „ „	7.16	„ וואַרשע פאַסאַזשיר-צוג
7.46	„ לאָוויטש, קאַשאָוויץ „ „	8.00	„ אַסטראָווע „ „
8.51	„ פויזען דורך קוטנע	8.30	„ קאַלישע
9.00	„ אַסטראָווע דורך קוטנע	9.08	„ פויזען דורך קוטנע
10.02	פון וואַרשע דורך קוטנע	12.31	„ פויזען לוקסוס-צוג (מאָנטאָ, מיטוואָך און פרעטאָג)
11.01	„ לעמבערג דורך קוטנע	12.59	„ פויזען פאַסאַזשיר-צוג
12.23	„ וואַרשע לוקסוס-צוג (מאָנטאָ, מיטוואָך און פרעטאָג)	13.05	„ וואַרשע (דירעקט)
12.46	„ וואַרשע פאַסאַזשיר-צוג	13.35	„ וואַרשע פאַסאַזשיר-צוג
13.10	„ פויזען דורך קוטנע	14.15	„ קוטנע
13.20	„ פויזען דורך קוטנע	15.30	„ אַסטראָווע „ „
13.15	„ קאַלישע	15.35	„ לעמבערג
13.18	„ פויזען לוקסוס-צוג (מאָנטאָ, מיטוואָך און פרעטאָג)	15.40	„ לאָוויטש „ „
		18.26	„ וואַרשע לוקסוס-צוג (מאָנטאָ, מיטוואָך און פרעטאָג)
18.50	„ פויזען פאַסאַזשיר-צוג	19.02	„ פלעצק דורך קוטנע
18.55	„ לאָוויטש „ „	19.11	„ אַסטראָווע פאַסאַזשיר-צוג
20.49	„ פלעצק דורך קוטנע	19.20	„ לאָוויטש „ „
21.45	„ וואַרשע דורך קוטנע	20.00	„ לאָסק „ „ (אין שטאָל ווען עס איז נויטיג)
22.05	„ לאָסק (אין שטאָל ווען עס איז נויטיג)	21.00	„ קראַקע און קאַשאָוויץ
23.12	„ וואַרשע שנעל-צוג	21.56	„ פויזען פאַסאַזשיר-צוג
23.25	„ אַסטראָווע פאַסאַזשיר-צוג	23.20	„ פויזען שנעל-צוג
23.35	„ קוטנע.		

פאַבריקס-באַהן:

עס קומען אָן:		עס געהען אָפּ:	
4.48	פון קאַלישע פאַסאַזשיר-צוג	1.25	קען קאַלישע
5.00	„ „ „	4.50	„ „
6.50	„ „ „	6.40	„ „
7.44	„ „ „	7.20	„ וואַרשע שנעל-צוג
7.40	„ „ „	8.30	„ קאַלישע
8.40	„ „ „	9.35	„ טאַרנאָבזשעג
9.50	„ טשענסטאָכאָוו פאַסאַזשיר-צוג	10.35	„ קאַלישע
11.10	„ קאַלישע „ „	11.50	„ קאַלישע
12.45	„ קאַלישע „ „	14.15	„ קאַלישע
13.30	„ פּקאַזשיפּע „ „	14.35	„ קאַלישע
14.40	„ קאַלישע „ „	15.15	„ קאַלישע
15.48	„ קאַלישע „ „	16.20	„ טשענסטאָכאָוו
16.35	„ וואַרשע „ „	17.20	„ קאַלישע
18.45	„ קאַלישע „ „	18.25	„ קאַלישע
19.55	„ טאַרנאָבזשעג „ „	18.45	„ פּקאַזשיפּע
20.00	„ וואַרשע שנעל-צוג	19.20	„ וואַרשע פאַסאַזשיר-צוג
20.28	„ קאַלישע	19.35	„ קאַלישע
21.25	„ קאַלישע (זונטאָג און חג)	20.13	„ קאַלישע
21.53	„ טשלוסקי (אין פאַל נויטיג)	21.45	„ קאַלישע
		23.45	„ קאַלישע

„הילף"
צענטראַל-אַרגאַן פון גמילות חסדים - מאַסעס אין פוילן.
ערשיינט יעדען חודש.

לעסונג: אויבער-קאַמיטעט. רעדאַקטאָר: פ. ח. ל.

קרשינען דער מאַי-נומער מיט פאָלגענדען אינהאַלט:

1. צוריק צום פריהערדיגען... פ. ח.
2. הערען דער בעהעגונג פון גמילות חסדים-קאַסעס אין פוילן.
געשפּרעך מיט'ן מיגאַנץ-דירעקטאָר פון דזשאָינט" ת.—דוד שהמצער.
3. בעפערקונגען — — — — — — — Wuel.
4. געסט פון אַמעריקע — — — — — י. ת. זאַגאָרעדסקי
5. א הענדונג צום „דזשאָינט" — — — — ש. דינער.
6. צו דער הירשהפעליכער לאַגע אין פוילן — י. בען.
7. קאָמונאַלע אינסטיטוציעס און מאַציאַלע הילף — י. קאַמין.
8. א מאָר הערער צו די יודישע ראַשמצנער אין פוילן.—F.

ברעע שריבונג. פּובלעקאַנצען פון מאַגיסטראַטען, גמ"ע גמילות-חסדים-קאַסעס. פון דער פרעהינץ. אַנדערע ידיעות.

די „הילף" שטעהט אויף דער וואַך לטובת די אינטערעסען פון אַלע גמילות-חסדים-קאַסעס אין פוילן.

די „הילף" פיהרט א קאַמפּאַניע אין דער ריכטונג צו פאַרקעהרען די עקזיסטענץ פון אַלע גמילות-חסדים-קאַסעס און צו בעקומען אַרשיבע אין מלוכה-סובוענצען און קרעדיטען פאַר זיי.

די „הילף" שפּיגלט אָפּ די עקאָנאָמישע לאַגע פון יודען אין פוילן.

בײַ יעדען יודישען געזעלשאַפטליכען טויער, בײַ יעדען יודישען ראַשמצן, אין יעדער יודישער אינסטיטוציע דאַרף זיך געפינען דער זשורנאַל „הילף".

אַדמינאַסטראַציע-אַרטשו—6 זל. א האַלב יאָהר; אינצעל-נומער—1 זל.
אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע:
Redakja „HILF", Warszawa, Leszno 42, tel. 416-97
Konto czekowe: P.K.O. 15.42

וויכטיג פאַר די, חיים פאהרען אויף אורלויב - אפרוה !!
הילט איהר אשר אורלויב גוט פערברענגען ? חילט איהר חאַבען אנגענעהמע געזעלשאַפט ? פאהרט אויף אָפּרוה נאָר אין

פענסיאָנאַט „WYGODA"
St. GŁOWNO, Polenice, Wila Pabiańskiego obok Nowego Otwocka, przy lesie

סטאַציע גלאָוונאַ - פאָלענעצע
ווילע פאַביאַנסקי נעבען נאָווא-אָטוואַצק
עמפעהלט: גרויסע זוניגע צימער. בשר'ע, חיגיעניש און גע-שמאַקע קיך. תערליכע נעגענד. קאָמפּלעטע-פּרייזען
40% בילינער ווי איבעראַל !

בעמערקונג: בעסטאָוואַנד אין נויטיג מיטצובערענגען.
צו וועגען זיך דירעקט צו פרוי אָפּעל אין פּענסיאָנאַט „חיגיעניש".
אין לאָדז ערמעלט אויסקינפט: אַם ע ל, זאַוואַדזקע 28, אין הויף, 2-טען אינגאַנג, לינקס. פאַרטער פון האַלב 5 ביז האַלב 7 אָוונד

הילדער-פערוואַלטונגען
מיט גלייכצייטיגער ערלעדיגונג פון שטייער-זאַכען איבערנעמען גוט פּראַקטיצירטער פערוואַלטער, בעסטע רעפערענצען.
Ch. Regenwetter
Häuserverwaltungen & Bücherrevisionen
Berlin S. 14, Alte Jacobstr. 47.
Telefon: Dönkoff 4337.

מעכאַנישע שלאָסערי און שווייסערי
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11/13
אָנגעהויבן פון מאַשינען-רעפּאַראַטורען און אויפגעגיסען שווייסונגען. בעמ.: צום שעריקער-סאָזען פערסיג איך אויס טישען, שטענדערס, מעסט-אַפּאַראַטען, שטייגער א. ז. וו.
שנעל און ביליג ! שנעל און ביליג

פּוילישע שפּראַך
ווירד ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט
צו ערפרעגען וסכאַדניאַ 29 ה. 3.

ניי-מאַשינען
צו שריקע האַנדשוה (זינגערס) צו פערקויפען
Warszawa, Bagno 1, Rajtkopf. 3578

וועגען אַלע
אַמנעסטיע-עניינים
אינפאָרמירט און שרייבט דאָס ביורא
„אַרגוס", זאַכאַדניאַ 36.

שרייבט אייערע קרובים אין אמעריקא

אז אויב זיי ווילען מאַהרען מאַר א ביליגען פרייז קען לאָדז, זאָלען זיי זיך אָנשליסען אין די אויסלוג (עקסקורסיע) רופע, וואָס עס אָרגאַניזירט דער ביי-יאָרקער קאָרעספּאָנדענט פון „לאָדזער טאגעבלאט" ג. אייזנער.

שרייבט אויך אייערע קרובים אין אמעריקע, אז ג. אייזנער שיקט איבער דאָלאַרען קען פוילען אין רעכענונג ביז 50 דאָלאַר—1 דאָלאַר און ביז 100 דאָלאַר נאָר 2 דאָלאַר.

אַלערלעי פוילישע דאָקומענטן, ווי געבוירנשיין-צייטונגען (פּלעניפּאָטענציאַרן) אַקטען, חתונה קויף און פאַרקויף מיט בעשטעטיגונג פון פוילישן קאָנסול, ווערען אויך אויסגעאַרבעטן א פאַר ביליגען פרייז.

Gustave Eisner 1123 Broadway NEW-YORK City

Zjednoczone Fabryki Maszyn
„UNIA"
dawn. G. Blumwe i Syn, Sp. Akc.
BYDGOSZCZ-WILCZAK
די פאַבריקס פון פוילען סאָציעטל-אַקציענער-געזעלשאַפט
ליפערט אַלע מאַשינען
קאָמפּלעטע איינריכטונגען
פאַר האָלץ - בעאַרבייטונג.
מיט אַנפראַגען זיך צו דאָנערן אויף פערטרעטער:
Inżynier G. Praszkier,
Łódź, Zawadzka 16a
Tel. 2- 752.

פון אַלערליי דאַגות
אין פון פאַרע אין דער הייס וועט זיך בעפרידיגען יעדע בעל-הרית'ע אַנגענעמדיג אַלערלעי סאָרטען שמוציגע וועש. אויס וואַשען אין שערליכע סופּסאַנצען דעם דאַמף-וועש-אַנשטאַלט
„SŁOŃCE"
פיעטריקאָווער 238, טעל. 1-36.
דאַלכע מיר שיקען אַן נאָכ'ו וואַשען א הייס רען אַזוי ווי די זון, לויט פאָלגענדען פרייז-קוראַנט:
פאַר א קילאָ געוואַשענע און געגלעטע וועש . . . . . 1 זלאָטי
פאַר א קילאָ געוואַשענע, געגלעטע און געפּרעסטע וועש 1.30
א טאָג-אַנזאַץ 0.80
קראַגענס 0.25
בעמ.: אינספּעקציעס, האַפּעלען, רעסטאָראַנען, פּריוויעטס א. ד. ג. דינען מיר מיט ספּעציעלע אַפּאַראַטען. דאָס אָנגעהאַנען און צושטעלען פילשטענדיג אומזיסט.

Miejski Ekrenatograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od Wtorku, d. 31-go do poniedziałku d. 6-go sierpnia 1928 r. włącznie
Dla dorosłych!
Prawo do miłości
Dramat w 8-iu aktach. W rolach gł.: Dorota Delton, Charles de Roche i Teodor Kozłow.
Nad program: — Komedja w 3 akt. „SNY NA JAWIE". — W roli gł.: Buster Keaton.
Dla młodzieży! Dla młodzieży:
„Europa mówi o tem"
(Podróż naokoło świata w 18 dniach) w rolach głównych:
William Desmond i Laura la Plante.
dla młods. początek seansów o g. 2 i 4 pp.
Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—60 III—30 gr.
Dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

גאַנץ לאָדז מיז וויסען !
אין פאַרלויף פון ד מאָנ קאָן יעדער האָבען.
עלעכטריש ליכט
אין שטאָב אויף ריאַמען
אויסצואַרבעטן וועגען ווייניגסטן פון 3 זל. אָן נעם אויך אַן פאַסאַרען צו רעפּאַרירען, איבערפּרעבירען ליסשניקעס אויף אַראַנזשעמענטס, פּרעזעלען פון דער עלעקטראָטעכניק אַלעס ערלעדיגונגס פינקטליך און רעכט, נאָר די קאָנצעסיע-נירטע פירמע וואָס איז פּראַנטאַרעסליך פאַר דער לאָדזער עלעקטראָטעכניק
פ. לעוויי, לאָדז קאָנסטאַנטינער 58
מראַנד-נעוועלע. סעסיע פון 8 פריה ביז 11 אָוונד.
בעמ.: שפּרעכשטונדען פון 2—3, 8—11 נאָכמ.
עלעקטרישע לאַמפּען און גאַז-שטעקעס מיט 2½ בילינער פון פרייז-קוראַנט. מאַטעריאַלען בעקומען א ספּעציעלען ראַבאַט מיט נאָך קאָנצעסיעס.

אשרי אדם שמצא לי !
לשקד על דלתתי יום-יום
כי חולך בתום ילך בטח
און אַז די דאַרסטע ערלעדיגען מאָגנדאָוועס זאַכען זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ
17 פיעטריקאָווער 52 זאַכאָדניאַ 17
וואו ס'הערט ערלעדיגע און געשריבען ביטעם לויטן אויטאָ, קאַרען סאַראַטס, קלייטעלעס, זאַגעזיעפּשטעניעס, אויף אַלע סטעפּ אין פוילען אַקטען, אינאַרציעס, אַפּעלאַציעס, קאַרען און ציחילנע שותפות-אַקטען, אינאַרזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
אַכטונג
י. טאַנעלאַ רעסטע-קאַנסולטאַנט.

פאַקען-זעצען
מיט צינגישען דערויף.
עלטסטער פעלדשער
מ. ראַזענצווייג
וסכאַדניאַ 29, — גאָרעזנער פּיליטאַריגער פעלדשער אין פּאַזנאַנסקי'ס שפּיטאַל
הילט אויך געשווינען אַלער ארט לויט מעטאָדע פון פראָנ. ביער — אהו אפּעראַציע

פאַר 3 זל.
קען מען בעקומען אַלעקטרישע ליכט אין שטוב, ווי אויך זעמאַליכע רעפּאַראַטורען צו בילינע פרייזן.
מ. וואַלדמאַן, אַל. מאַשטשאַנסקי 21

שרייבען
עהן אוי שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער
קאַליגראַף ל. בערמאַן
אין 15 לעקציעס. אויך הערט געלערנט גוט א יודישען בריף דאָס וועט קען גערעכנט. זאַוואַדזקע 10 פר. 1 שט.

פאַר ריזענדע
נאָר בידגאַשטש !
כשר'ע שמאַקהאַפטע
מאַנאַגע און אַזענדברויט
עמפעהלט:
Maks Landsman, Bydgoszcz,
Poznańska 5, tel. 16-78
טראַדאַי-פּושיסטאַנעק.
— געגרינדעט אין יאָהר 1920 —
וואַרשאַווער קוך.
צופרידענער אָפּרוה-אָרט פאַר ריזענדע!

א צימער מיט קוך
ווערט פון זאַזאַרט געזוכט
מעקלערס געהינטען. צו ערפאַהרען בײַ ה' ליבערמאַן נאָוואָמיעסקע 4.

דרוקזאַכן
אַלערליי
ווערען בעל, און מעגלעכקייט אין דער מיינסטער אויס-פיהרונג און די מאָדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.
מלעפּסידרעס
(טאַרעס-אַנצייגען)
דרוקן אין פערליך פון 2 שטאָ בעדרוקס און אויסגעקלעבט איבער דער גאַנצער שטאָט.
בוכדרוקעריי
ע. און מ. האַמבורסקי
פיעטריקאָווער 16, טעל. 47.

אַבאָנאַמענט-פּרייז: פאַר א מיעסיאַצער-שורה אין אַלגעמיין 6 זל. אין פּאַרטערן 10 קאָפּעקס, פּרעמיע 24, אין עקסטע 40 גר., פּרעמיע 60 גר., נאָכן 12 גר., פּרעמיע 10 גר. פאַר אויסלענדישע אַבאָנענטן 100% טייערער, אויסער דער שטאָט—מיט 50% טייערער. מען די פּרעמיע ווערט נישט אָפּגעגעבען קען רעגאַמע.
אַנצייגען-פּרייז: פאַר א מילימעטער-שורה אין אַלגעמיין 5 זל. אין פּאַרטערן 10 קאָפּעקס, פּרעמיע 24, אין עקסטע 40 גר., פּרעמיע 60 גר., נאָכן 12 גר., פּרעמיע 10 גר. ניין—20 פּרענק, אין אַנדערע לענדער—1.25 דאָלאַר.

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 16.